

De markt voor beeldende kunst en de financiële positie van beeldend kunstenaars 2001

**Natasja Brouwer
Corine Zijdeveld**

Onderzoek in opdracht van het Ministerie van OCW, Directie Kunsten

Amsterdam, juni 2003

"Het doel der Stichting is het verrichten van economische onderzoeken, zowel op het terrein der sociale economie als op dat der bedrijfseconomie, ten dienste van wetenschap en onderwijs, mede ten nutte van overheid en bedrijfsleven"

(art. 2 der stichtingsakte)

SEO-rapport nr. 682

Copyright © 2003 SEO Amsterdam. Behoudens de in of krachtens de Auteurswet 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt op welke wijze dan ook zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de Stichting voor Economisch Onderzoek te Amsterdam.

Inhoud

1	<u>Samenvatting</u>	1
	1.1 <u>Inleiding</u>	1
	1.2 <u>Conclusies</u>	2
2	<u>De markt voor beeldende kunst in 2001</u>	5
	2.1 <u>Inleiding</u>	5
	2.2 <u>Omzet uit beeldende kunst in 2001</u>	5
	2.3 <u>Omzetbronnen</u>	6
3	<u>Beschrijving van de beeldend kunstenaars</u>	13
	3.1 <u>Inleiding</u>	13
	3.2 <u>Persoonlijke kenmerken</u>	13
	3.3 <u>Het beeldend kunstenaarschap in de praktijk</u>	16
	3.4 <u>Gebruik subsidies, stipendia en uitkeringen</u>	19
4	<u>De financiële positie van beeldend kunstenaars in 2001</u>	25
	4.1 <u>Inleiding</u>	25
	4.2 <u>Verdeling van kunstenaars naar omzet uit beeldende kunst</u>	25
	4.3 <u>Belastbaar inkomen</u>	29
5	<u>Beeldende kunst in 1993-2001</u>	31
	5.1 <u>Ontwikkeling van de omzet in de jaren 1993-1998 en 2001</u>	31
	5.2 <u>Ontwikkeling van de financiële positie in 1993-1998 en 2001</u>	33
Bijlage 1	<u>Tabellen (gedefleerd)</u>	37
Bijlage 2	<u>Verantwoording</u>	53
Bijlage 3	<u>Definities</u>	63
	<u>Vragenlijst beeldend kunstenaars 2002</u>	65
	<u>Relevante literatuur</u>	77

1 Samenvatting

1.1 Inleiding

In de jaren 1994 tot en met 1999 heeft de Stichting voor Economisch Onderzoek (SEO), in opdracht van het Ministerie van OCW (Directie Kunsten), jaarlijks een panelonderzoek onder beeldend kunstenaars gehouden. Hierbij werden cijfers over de markt voor beeldende kunst van jaar tot jaar gegeneerd en tevens werd, door de gehanteerde panelstructuur, een groep van beeldend kunstenaars in de tijd gevolgd.

Het ministerie van OCW heeft besloten het onderzoek onder beeldend kunstenaars voortaan niet meer op jaarlijkse basis te laten uitvoeren. Er is gekozen om het onderzoek voortaan te koppelen aan het verschijnen van de Cultuurnota, wat neerkomt op een frequentie van eenmaal in de vier jaar. Het terugbrengen van de frequentie van elk jaar naar één keer in de vier jaar heeft als consequentie dat de tot nu toe gehanteerde panelstructuur niet langer gehandhaafd wordt maar dat om de vier jaar steeds een nieuwe groep van beeldend kunstenaars wordt benaderd.

In dit rapport wordt verslag gedaan van de zevende ronde van het onderzoek onder beeldend kunstenaars. Doel van het onderzoek is het in beeld brengen van de omvang en de samenstelling van de markt voor beeldende kunst in 2001. In totaal hebben 524 beeldend kunstenaars dit jaar aan het onderzoek deelgenomen. De resultaten in dit rapport zijn opgehoogd van steekproef- naar populatieniveau. Er worden in het rapport derhalve uitspraken gedaan die betrekking hebben op zo'n 9.487 beeldend kunstenaars in Nederland. Voor een uitgebreide toelichting op de onderzoekspopulatie en de steekproefopzet wordt verwezen naar Bijlage 2.

Leeswijzer

In Hoofdstuk 2 wordt een overzicht gegeven van de markt voor beeldende kunst in Nederland in 2001. Er wordt onderscheid gemaakt naar omzet uit opdrachten, omzet uit verkoop van vrij werk, omzet uit verhuur, uitlenen en gebruiksrecht en een categorie overige omzet. Ook komen onder meer inkomsten uit ander werk, uitkeringen en pensioenen aan de orde. Voorts worden een aantal uitgavenposten onderscheiden.

In Hoofdstuk 3 worden de beeldend kunstenaars beschreven in termen van achtergrondkenmerken (onder meer geslacht, leeftijd, leefsituatie, opleiding) en kenmerken die samenhangen met de uitoefening van het beeldend kunstenaarschap. Hieronder wordt bijvoorbeeld de tijd die gemiddeld wordt besteed aan het kunstenaarschap verstaan. Tevens wordt het gebruik van subsidies, stipendia en uitkeringen beschreven. Aan het eind van het hoofdstuk is nader ingegaan op het gebruik van de Wet inkomensvoorziening Kunstenaars (WIK).

Hoofdstuk 4 geeft een overzicht van de financiële situatie van de beeldend kunstenaar in 2001 in Nederland. Er wordt een onderverdeling in klassen gemaakt naar allerlei omzet- en inkomstenbronnen.

In Hoofdstuk 5 wordt een vergelijking gemaakt voor de jaren 1993-1998 en 2001. Voor deze vergelijking wordt gebruik gemaakt van gedefleerde omzet- en inkomensgegevens, d.w.z. dat de

omzet- en inkomstengegevens zijn gecorrigeerd voor de inflatie. In Bijlage 1 staan de gedefleerde omzet- en inkomensreeksen waarop Hoofdstuk 5 is gebaseerd.

Tot slot bevat deze rapportage twee bijlagen. In Bijlage 2 wordt de onderzoekspopulatie, de steekproefopzet, de respons op de enquête van dit jaar, en de wijze waarop steekproefgegevens zijn opgehoogd naar de populatie beschreven. Bijlage 1 bevat de zojuist genoemde overzichtstabellen met gedefleerde cijfers voor de markt van beeldende kunst en de financiële positie van beeldend kunstenaars in de jaren 1993-1998 en 2001.

1.2 Conclusies

De totale omzet uit beeldende kunst

De totale omzet uit beeldende kunst is de som van de omzet uit opdrachten, de omzet uit de verkoop van vrij werk, de omzet uit verhuur, uitlenen en gebruiksrecht en de overige omzet uit beeldende kunst¹. De totale omzet uit beeldende kunst is in de periode 1998-2001 gestegen met een gemiddelde jaarlijkse groeivoet van 1 procent.

De *omzet uit verkoop van vrij werk* is van 1998 naar 2001 gestegen met 1,3 miljoen euro. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door een stijging van de omzet uit verkoop aan particulieren (met 4,4 miljoen euro), en door een toename van de omzet aan musea. Hiertegenover staat een afname van de overige verkopen met 3,6 miljoen euro. Ook bedrijven/instellingen en stichtingen kochten in 2001 minder aan dan in 1998.

De *omzet uit opdrachten* is in 1998-2001 met bijna 7 miljoen euro gedaald. De grootste daling in euro's komt op naam van de ministeries: 1 miljoen euro omzet in 2001 tegenover 4,6 miljoen euro in 1998. Ook de gemeenten en de stichtingen hebben in 2001 fors minder besteed aan opdrachten. De particulieren en in mindere mate de bedrijven/instellingen hebben in 2001 meer aan opdrachten besteed in vergelijking met 1998.

De *omzet uit verhuur, uitlenen en gebruiksrecht* is ten opzichte van 1998 per saldo afgenomen met ruim 2 miljoen euro. Deze daling komt geheel voor rekening van de omzet via uitleeninstellingen. De omzet uit zelf georganiseerde uitleen (leasing) en gebruiksrecht laten een lichte stijging zien.

De *overige omzet* is ruim 11 miljoen euro gestegen gedurende 1998-2001. De in 1997 ingezette stijgende trend van omzet verworven in het buitenland wordt in 2001 voortgezet en kent een toename van bijna 17 miljoen euro. Ook de omzet uit subsidies stijgt van 1998 naar 2001. De omzet uit lesgeven en trainingen en commissies en advisering dalen in die periode beide.

De omzet uit de verkoop van vrij werk en de overige omzet zijn tussen 1998 en 2001 toegenomen; de omzet uit opdrachten en verhuur, uitleen en gebruiksrecht daarentegen gedaald. Per saldo wordt voor 1998-2001 een toename van de totale omzet uit beeldende kunst gevonden. Na aftrek van beroepsuitgaven en bijtelling van de overige inkomsten worden de totale inkomsten minus de beroepsuitgaven verkregen. De beroepsuitgaven en de overige inkomsten kennen een daling van 1998 naar 2001; per saldo resulteert dit in een afname van de totale inkomsten minus

¹ Voor een overzicht van definities van gehanteerde omzetten zie bijlage 3.

beroepsuitgaven in 1998-2001 met bijna 3 miljoen euro. Hiermee wordt gevonden dat deze inkomsten van 1994 tot 1997 een stijgende trend hebben laten zien, en dat vanaf 1997 consolidatie plaatsvindt op een niveau rond 108 miljoen euro.

Kenschets van de beeldend kunstenaar

Persoonskenmerken

De grootste groep beeldend kunstenaars (40%) valt in de leeftijdscategorie tussen 31 tot 41 jaar. Iets meer dan de helft van de kunstenaars is man, namelijk 56%. Zo'n 45% van de beeldend kunstenaars is gehuwd of woont samen, en ongeveer 29% heeft zorg voor kinderen.

Een grote meerderheid (91%) van de beeldend kunstenaars heeft een opleiding gevolgd aan een academie voor beeldende kunst. Van deze groep heeft 84% een diploma behaald. Gemiddeld doet men 4 jaar over de opleiding. Zo'n 11% van de beeldend kunstenaars is na afloop van de kunstopleiding doorgestroomd naar de werkplaatsachtige instellingen. Schilderkunst/tekenen blijkt onder de beeldend kunstenaars de meest beoefende techniek.

Tijdsbesteding

Het grootste deel van de beeldend kunstenaars (33%) is tussen de elf en twintig jaar als zelfstandig beeldend kunstenaar werkzaam. Gemiddeld besteedt een beeldend kunstenaar 36 uur per week aan de uitoefening van zijn of haar beroep. Zo'n 31% van de kunstenaars heeft hiernaast inkomsten uit lesgeven en/of commissie- en advieswerk. Gemiddeld doet men dit bijna 8 uur per week. Verder heeft 35% van de kunstenaars inkomsten uit werk buiten de kunst. In veel gevallen (68%) gaat het om een parttime baan van minder dan 20 uur. De in 1998 gesignaleerde trend dat steeds meer beeldend kunstenaars ander werk buiten de kunst verrichten, zet door; de in 1998 gesignaleerde trend van een verschuiving naar relatief meer uren werk buiten de kunst lijkt niet ondersteund te worden.

Bijstand en WIK

In 2001 heeft 17% van de beeldend kunstenaars inkomsten ontvangen uit de WIK. Voor 30% van de kunstenaars geldt dat zij in 2001 een (gedeeltelijke) bijstands- en/of WIK-uitkering ontvingen. Aangezien in 1998 nog zo'n 30 procent van de beeldend kunstenaars een bijstandsuitkering had, kan worden afgeleid dat veel kunstenaars de overstap van bijstand naar WIK hebben gemaakt.

In 2002 zegt 21% van de beeldend kunstenaars gebruik gemaakt te hebben van een WIK-uitkering. Voor 76% van de kunstenaars geldt dat zij geen gebruik van de WIK kon of wilde maken; 14 procent van deze beeldend kunstenaars geeft aan in 2003 mogelijk wel gebruik te zullen maken van de WIK.

De financiële situatie van de beeldend kunstenaar

Zo'n 12 procent van de beeldend kunstenaars had in 2001 geen *omzet uit beeldende kunst*. Dit percentage varieert in 1993-2001 tussen 7% en 12%. Na *af trek van de beroepsuitgaven* blijkt in 2001 41% van de kunstenaars geen of een negatief inkomen uit beeldende kunst te hebben. Gedurende 1993-2001 varieert dit percentage tussen 39% en 48%. Het percentage kunstenaars in 2001 dat geen of een *negatief totaal inkomen minus beroepskosten* heeft ligt rond de 8 procent. Vergeleken met de eerder genoemde 41 procent kan dus geconcludeerd worden dat een flink deel van de kunstenaars het moet hebben van inkomsten die niet afkomstig zijn van beeldende kunst zoals bijbanen of inkomsten van een partner.

2 De markt voor beeldende kunst in 2001

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de omvang van de markt voor beeldende kunst beschreven. Dat betekent dat de *totale omzet* in 2001 die door beeldend kunstenaars is gegenereerd uit:

- opdrachten;
- verkoop van vrije werken;
- verhuur, uitleen en gebruiksrechten;
- subsidies en/of vergoedingen;
- omzet in het buitenland;
- inkomsten uit lesgeven en het geven van trainingen
- werk voor commissies en advisering;

in kaart wordt gebracht.

Vervolgens worden daarop de *beroepsuitgaven* in mindering gebracht. Bijtelling van de *overige inkomsten*² die niet direct met het beeldend kunstenaarschap te maken hebben, geeft dan een overzicht van de totale inkomsten minus de beroepsuitgaven. Dit totaaloverzicht wordt in Paragraaf 2.2 weergegeven. In Paragraaf 2.3 worden de verschillende omzetbronnen, de overige inkomsten en de beroepsuitgaven nader toegelicht.

2.2 Omzet uit beeldende kunst in 2001

In Tabel 2/1³ wordt een totaaloverzicht gegeven van de inkomsten minus de beroepsuitgaven van beeldend kunstenaars in Nederland in 2001. De totale omzet uit beeldende kunst bedraagt 167 miljoen euro. De beroepsuitgaven in 2001 bedragen 95 miljoen euro waardoor de omzet minus de uitgaven uitkomt op 72 miljoen euro. Vervolgens worden de overige inkomsten (uitkeringen, ander werk e.d.) hierbij opgeteld waardoor de totale inkomsten minus de beroepsuitgaven in 2001 zo'n 130 miljoen euro bedragen.

² Het gaat hier om uitkeringen, pensioenen, inkomsten uit ander werk en terugontvangen BTW.

³ Het komt voor dat sommige totaalcijfers van de in het rapport gepresenteerde tabellen niet exact overeenkomen met de som van de afzonderlijke onderdelen in de tabel als gevolg van afronding.

Tabel 2/1 Totaaloverzicht inkomsten minus de beroepsuitgaven van beeldend kunstenaars in Nederland in 2001

	bedrag in [⌘] miljoen 2001
opdrachten	41
verkoop van vrij werk	61
verhuur, uitlenen of gebruiksrecht	4
overige omzet	62

totale omzet uit beeldende kunst	167
- beroepsuitgaven	95

omzet minus uitgaven	72
+ overige inkomsten	58

totale inkomsten minus beroepsuitgaven	130

De totale omzet uit beeldende kunst wordt gevormd door de som van omzet uit opdrachten, verkopen en verhuur en gebruiksrecht, als ook omzet uit overige aan het beeldend kunstenaarschap gerelateerde activiteiten. Uit Tabel 2/1 blijkt dat de omzet uit de verkoop van vrij werk en de overige omzet (subsidies, buitenland e.d.) de grootste omzetbronnen voor beeldend kunstenaars vormen. Tabel 2/1a geeft voor de omzetcategorieën van de totale omzet uit beeldende kunst de gemiddelde bedragen per kunstenaar. Bij de categorie 'overige omzet' wordt het hoogste gemiddelde bedrag per kunstenaar verdiend (zie Tabel 2/1a).

Tabel 2/1a Totale omzet uit beeldende kunst in Nederland in 2001; gemiddelde bedragen per kunstenaar

omzetbron	gemiddeld bedrag per beeldend kunstenaar ⁴ in [⌘]
opdrachten	9.000
verkoop van vrij werk	9.000
verhuur, uitlenen of gebruiksrecht	1.000
overige omzet	11.000

2.3 Omzetbronnen

Er worden drie bronnen van omzet uit beeldende kunst onderscheiden: omzet uit opdrachten, omzet uit verkoop van vrij werk en omzet uit vergoedingen voor verhuur, uitleen of gebruiksrecht. Uit Tabel 2/2 blijkt dat 70% van de beeldend kunstenaars omzet heeft behaald uit de verkoop van vrij werk,

⁴ Deze en de volgende gemiddelde bedragen per kunstenaar zijn afgerond op 500- en 1000-tallen.

49% uit opdrachten en 32% uit vergoedingen voor verhuur, uitleen of gebruiksrecht. Van de beeldend kunstenaars heeft 17% uit geen van de onderscheiden bronnen omzet behaald.

Wanneer we vervolgens kijken naar combinaties van omzetbronnen (Tabel 2/2) blijkt dat 22% van de beeldend kunstenaars zowel omzet had uit opdrachten als uit de verkoop van vrij werk. Zo'n 14% heeft uit drie bronnen omzet behaald.

Tabel 2/2 Bronnen van omzet in Nederland in 2001

	percentage beeldend kunstenaars 2001
<i>bron van omzet</i>	
werk in opdracht	49
verkoop vrij werk	70
vergoedingen voor uitleenen of gebruiksrecht	32
geen van allen	17
<i>combinaties van omzetbronnen</i>	
opdrachten, verkoop vrij werk en verg. uitleen of gebruiksrecht	14
opdrachten en verkoop vrij werk	22
opdrachten en vergoedingen voor uitleenen of gebruiksrecht	2
verkoop vrij werk en vergoeding voor uitleen of gebruiksrecht	16
alleen opdrachten	11
alleen verkoop vrij werk	18
alleen vergoedingen voor uitleenen of gebruiksrecht	1
geen van allen	17
totaal	100

Omzet uit opdrachten

In totaal bedroeg de omzet uit opdrachten in 2001 ruim 41 miljoen euro. Veruit de belangrijkste opdrachtgevers (gemeten naar aandeel in de omzet) zijn bedrijven en instellingen met een totaalbedrag van ruim 18 miljoen euro; deze opdrachtgevers nemen 44% van de omzet uit opdrachten voor hun rekening. Particulieren hebben een aandeel van 23 procent en een totaalbedrag aan opdrachten van bijna 9,5 miljoen euro in 2001 (zie Tabel 2/3).

Tabel 2/3 Omzet uit opdrachten verdeeld naar opdrachtgevers en het gemiddeld bedrag per beeldend kunstenaar in 2001

opdrachtgever	totaalbedrag in × 1.000	percentage van het totaal	gemiddeld bedrag per kunstenaar in euro's
bedrijven/instellingen	18.172	44	10.000
particulieren	9.433	23	3.500
gemeenten	6.941	17	7.000
ministeries	1.287	3	5.500
stichtingen	4.501	11	3.500
provincies	237	1	2.000
musea	621	2	2.500
totaal	41.192	44	

Omzet uit verkoop van vrij werk

In Tabel 2/4 wordt een overzicht gegeven van het totaalbedrag aan verkopen voor elk van de onderscheiden groepen kopers, hun aandeel in het totaalbedrag aan verkopen en het gemiddeld bedrag per kunstenaar. De verkoop van vrije werken bedroeg in 2001 in totaal bijna 61 miljoen euro. Met een totaalbedrag van bijna 35 miljoen euro (57% van het totaal) zijn particulieren veruit de belangrijkste groep kopers van vrije werken. Bedrijven en instellingen en de overheid nemen respectievelijk 18% en 13% voor hun rekening. Het hoogste gemiddelde bedrag per kunstenaar wordt verkregen door verkoop aan musea.

Tabel 2/4 Omzet verdeeld naar kopers van vrije werken en het gemiddeld bedrag per beeldend kunstenaar in 2001

koper	totaalbedrag in × 1.000	percentage van het totaal	gemiddeld bedrag per kunstenaar in euro's
particulieren	34.702	57	6.500
bedrijven/instellingen	11.105	18	6.500
overheid	7.933	13	4.500
musea	3.896	6	7.000
stichtingen	1.008	2	2.500
overige verkopen*	2.184	4	3.000
totaal	60.828	100	

* De 'overige verkopen' betreffen rechtstreekse verkopen aan uitleeninstellingen, galleries, kunsthandel of art-consultancy.

Aan de kunstenaars is gevraagd via welke kanalen zij hun werk hebben verkocht. Uit Tabel 2/5 blijkt dat van de totale omzet uit verkopen van vrij werk, 50% is gerealiseerd via een galerie of kunsthandel en 39% vanaf atelier (dat wil zeggen zonder tussenkomst van derden).

Tabel 2/5 Omzet uit verkopen van vrij werk naar verkoopkanaal en het gemiddeld bedrag per beeldend kunstenaar in 2001

kanaal	totaalbedrag in × 1.000	percentage van het totaal	gemiddeld bedrag per kunstenaar in euro's
galerie/kunsthandel	30.578	50	9.000
vanaf atelier	23.870	39	5.000
kunstuitleen	4.153	7	2.500
art-consultancy/bemiddelaars	2.227	4	3.000
totaal	60.828	100	

Omzet uit verhuur, uitlenen en gebruiksrecht

Tabel 2/6 geeft een overzicht van de omzet uit verhuur, uitlenen en gebruiksrecht. Verreweg het grootste deel van deze omzet wordt gegenereerd via uitleeninstellingen. Het gemiddeld bedrag per kunstenaar ligt voor deze bronnen van omzet ook relatief laag.

Tabel 2/6 Omzet uit verhuur, uitlenen en gebruiksrecht en het gemiddeld bedrag per beeldend kunstenaar in 2001

omzetbronnen	totaalbedrag in × 1.000	percentage van het totaal	gemiddeld bedrag per kunstenaar in euro's
omzet uit uitlenen via uitleeninstellingen	2.674	73	1.000
omzet uit zelf georganiseerde uitleen/leasing	798	22	1.500
opbrengsten uit gebruiksrecht (bijv. publicatievergoeding)	209	6	500
totaal	3.681	100	

Overige omzet

De overige omzet van beeldend kunstenaars die verband houdt met het beeldend kunstenaarschap kan bestaan uit:

- subsidies (o.a. basisstipendium) en/of vergoedingen voor beeldend kunstenaars;
- opdrachten, verkoop, publicatierechten en verhuur *in het buitenland*;
- inkomsten uit lesgeven en het geven van trainingen;
- werk voor commissies, advisering etc.

Een overzicht van de overige omzet staat in Tabel 2/7. De overige omzet bedroeg in 2001 bijna 62 miljoen euro. Het merendeel van deze omzet (44%) wordt gegenereerd door inkomsten uit beeldende kunst in het buitenland. Ook de subsidies en/of vergoedingen vormen een belangrijke bron van inkomsten (23 miljoen)⁵.

⁵ Te denken valt aan basissubsidies/basisstipendia, stimuleringsubsidies/individuele subsidies, provinciale en gemeentelijke subsidies, en prijzen.

Tabel 2/7 Overige omzet verdeeld naar omzetbron en het gemiddeld bedrag per beeldend kunstenaar in 2001

omzetbronnen	totaalbedrag in $\times 1.000$	percentage van het totaal	gemiddeld bedrag per kunstenaar in euro's
subsidies voor beeldend kunstenaars	22.780	37	6.000
lesgeven en trainingen	9.875	16	4.500
werk voor commissies en advisering	2.099	3	2.000
opdrachten, verkoop en verhuur buitenland	26.980	44	23.000
totaal	61.733	100	

Overige inkomsten

Naast omzet uit beeldende kunst kunnen beeldend kunstenaars nog andere inkomsten hebben gehad. Dit zijn bijvoorbeeld inkomsten uit ander werk (dat niet met het beeldend kunstenaarschap te maken heeft), uitkeringen en terugontvangen BTW.

Tabel 2/8 geeft een overzicht van de overige inkomsten van beeldend kunstenaars in 2001. Het hoogste bedrag (bijna 27 miljoen euro) wordt gegenereerd door inkomsten uit ander werk. De WIK en de bijstand zijn samen goed voor bijna 18,5 miljoen euro. In totaal bedroegen de overige inkomsten in 2001 ruim 58 miljoen euro.

Tabel 2/8 Overige inkomsten van beeldend kunstenaars en het gemiddeld bedrag per beeldend kunstenaar in 2001

overige inkomsten (netto)	totaalbedrag in $\times 1.000$	percentage van het totaal	gemiddeld bedrag per kunstenaar in euro's
bijstandsuitkering	8.469	15	7.000
WIK-uitkering	10.085	17	6.500
overige uitkeringen, pensioen	8.685	15	9.500
ander werk	26.956	46	8.000
terugontvangen BTW	4.150	7	1.000
totaal	58.344	100	

Beroepsuitgaven

De totale beroepsuitgaven in 2001 bedroegen ruim 95 miljoen euro. De grootste kostenpost zijn de materiaalkosten met bijna 34 miljoen euro gevolgd door de overige beroepskosten (23 miljoen euro) en de huisvestingskosten (17 miljoen euro).

Tabel 2/9 Totale beroepsuitgaven naar onderscheiden kostenposten en het gemiddeld bedrag per beeldend kunstenaar in 2001

kostenpost	bedrag in × 1.000	percentage van het totaal	gemiddeld bedrag per kunstenaar in euro's
materiaalkosten	33.949	36	4.000
huisvestingskosten	17.286	18	2.000
kosten van exposities, verkoop-, reis- en verblijfkosten	16.431	17	2.000
afschrijvingen*	4.786	5	1.000
overige beroepskosten	23.028	24	3.500
totaal	95.480	100	

* De post 'afschrijvingen' heeft betrekking op de aanschaf van diverse apparatuur voor de directe uitoefening van het werk als beeldend kunstenaar over de afgelopen 5 jaar. Het betreft alleen apparatuur die in 2001 nog wordt gebruikt. De levensduur is voor alle apparatuur op vijf jaar geschat.

3 Beschrijving van de beeldend kunstenaars

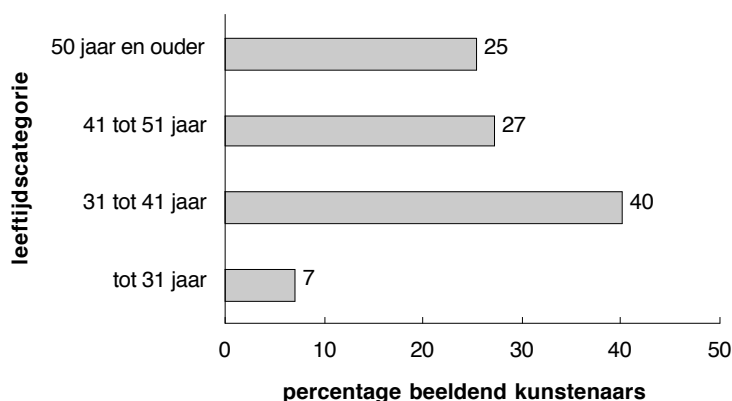
3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk geeft een beschrijving van een aantal persoonlijke kenmerken van de aan het onderzoek deelnemende beeldend kunstenaars. Zo is informatie verzameld over geslacht, leeftijd, opleiding, leefsituatie en het aantal jaren werkervaring. In Paragraaf 3.2 wordt hiervan verslag gedaan. Paragraaf 3.3. geeft een overzicht van factoren die te maken hebben met de uitoefening van het beeldend kunstenaarschap in de praktijk. Gevraagd is bijvoorbeeld naar de tijdsbesteding per week, en andere activiteiten die met het beeldend kunstenaarschap te maken hebben zoals lesgeven en het verrichten van commissie- en advieswerk. In Paragraaf 3.4 volgt een beschrijving van het gebruik van subsidies, stipendia en uitkeringen. Ook zal in deze paragraaf worden ingegaan op het gebruik van de Wet inkomensvoorziening Kunstenaars (WIK).

3.2 Persoonlijke kenmerken

Uit Figuur 3/1 blijkt dat de grootste groep kunstenaars (40%) in de leeftijdscategorie tussen 31 tot 40 jaar valt. De gemiddelde leeftijd is 43 jaar. Iets meer dan de helft van de kunstenaars is man, namelijk 56%. Zo'n 45% van de beeldend kunstenaars is gehuwd of woont samen, en ongeveer 29% heeft zorg voor kinderen (zie Tabel 3/1). Afgezet tegen de Nederlandse bevolking zijn beeldend kunstenaars relatief vaker alleenwonend dan de gemiddelde Nederlander (52% van de bevolking is gehuwd/samenwonend⁶).

Figuur 3/1 Percentage beeldend kunstenaars naar leeftijdscategorie

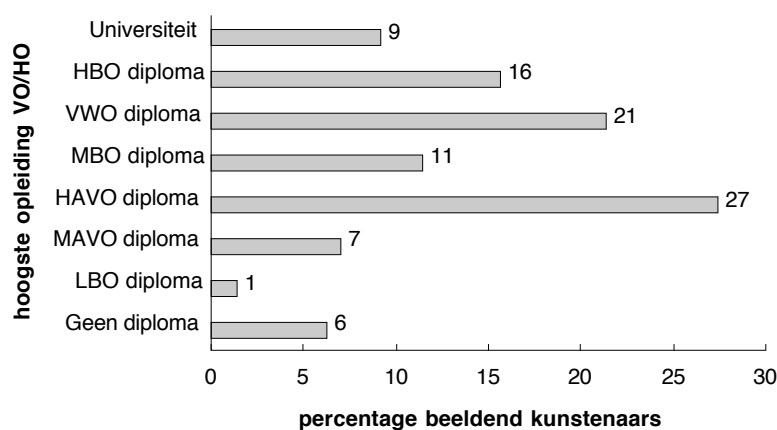
⁶ Statistisch Jaarboek 2003.

Tabel 3/1 Percentage beeldend kunstenaars naar leefsituatie

leefsituatie	percentage beeldend kunstenaars
alleenwonend met zorg voor kinderen	7
alleenwonend zonder zorg voor kinderen	49
samenwonend of gehuwd met zorg voor kinderen	21
samenwonend of gehuwd zonder zorg voor kinderen	22
samenwonend/gehuwd kinderen	45
	29

Gevraagd is naar de hoogste opleiding in het voortgezet - en hoger onderwijs. Van de beeldend kunstenaars heeft 27% een Havo-diploma en 21% een Vwo-diploma. Een kwart van de kunstenaars rapporteert een diploma in het hoger onderwijs⁷ (zie Figuur 3/2). Zes procent heeft geen diploma in het voortgezet onderwijs behaald. Landelijk ligt dit percentage op 13%⁸.

Figuur 3/2 Percentage beeldend kunstenaars naar hoogste opleiding in het voortgezet onderwijs

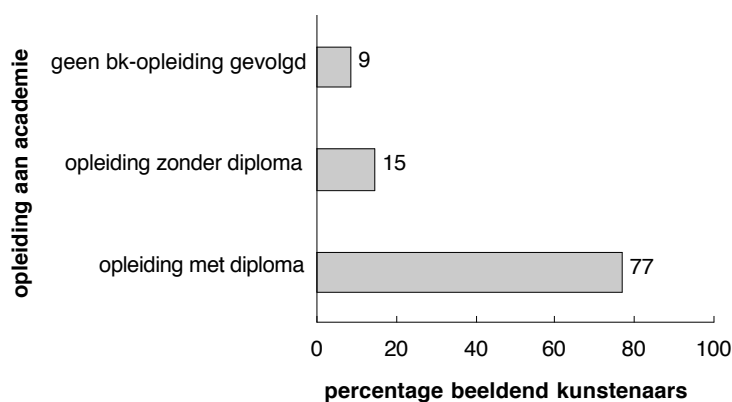

Aan de kunstenaars is verder gevraagd of ze een opleiding hebben gevolgd aan een academie voor beeldende kunst. Er waren drie antwoordmogelijkheden: 'ja met diploma', 'ja, zonder diploma' en 'nee'. In Figuur 3/3 is te zien dat 9 procent van de beeldend kunstenaars geen opleiding aan een academie voor beeldende kunst heeft gevolgd. Van de kunstenaars die wel een opleiding aan een academie voor beeldende kunst heeft gevolgd heeft 84% een diploma behaald. Dat is 77% van de totale populatie beeldend kunstenaars. Gemiddeld heeft men 4 jaar over de opleiding gedaan.

⁷ Waarbij gevraagd is naar HBO diploma's, anders dan die van een academie beeldende kunst.

⁸ CBS-Statistisch jaarboek 2003.

Figuur 3/3 Percentage beeldend kunstenaars naar wel of niet een beeldend kunstenaarsopleiding gevolgd

Tabel 3/2 Percentage kunstenaars naar kunstacademie waar opleiding is gevolgd, met en zonder diploma

Academie	totaal	met diploma	zonder diploma
Gerrit Rietveld Academie, Amsterdam	16	73	27
Kon. Academie van Beeldende Kunsten, Den Haag	10	78	23
Academie Beeldende Kunsten, Rotterdam	9	96	4
AKI, Enschede	5	96	4
Hogeschool voor de Kunsten, Arnhem	7	84	16
Academie voor Kunst en Vormgeving, Den Bosch	5	94	6
Academie Minerva, Groningen	10	82	18
Academie voor Beeldende Kunsten St. Joost, Breda	9	99	1
Academie voor Beeldende Vorming, Tilburg	6	100	0
Hogeschool voor de Kunsten, Utrecht	7	80	20
Academie Beeldende Kunsten, Maastricht	5	88	12
Buitenland	5	89	11
Academie voor Beeldende Vorming, Amsterdam	2	35	65
Academie Industriële Vormgeving, Eindhoven	1	64	36
Christelijke Hogeschool voor de Kunsten, Kampen	3	93	7
Overige opleidingen	1	45	55
totaal	100		

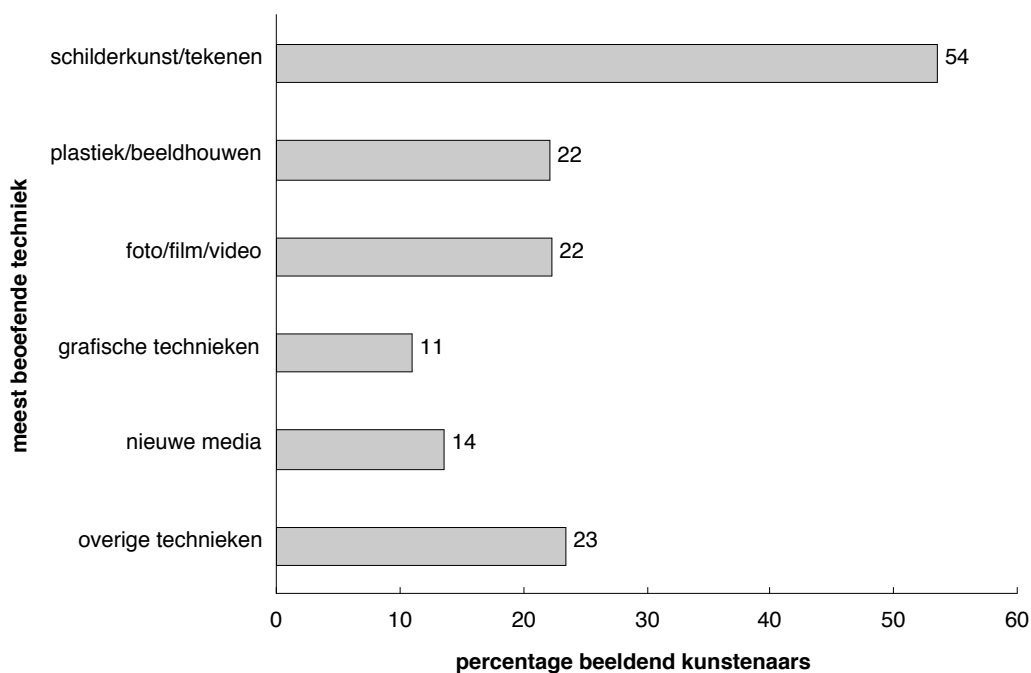
Uit Tabel 3/2 blijkt dat de grootste groep (16%) beeldend kunstenaars een opleiding heeft gevolgd aan de Rietveld Academie in Amsterdam, gevolgd door de academies van beeldende kunsten in Den

Haag en Groningen. Onder het kopje ‘overige opleidingen’ vallen onder anderen de academies die nu niet meer bestaan zoals de vroegere Rijksacademie in Amsterdam, particuliere opleidingen en zogenaamde vrije academies.

Naast de academies voor beeldende kunst bestaan er ook nog een aantal zogenaamde werkplaatsachtige instellingen waar een beperkt aantal kunstenaars de mogelijkheid heeft zich verder in het kunstenaarschap te bekwamen. Zo’n 11% van de beeldend kunstenaars is na afloop van de kunstopleiding doorgestroomd naar een van deze werkplaatsachtige instellingen. Daarvan ging 6% naar de Rijksacademie van Beeldende Kunsten in Amsterdam, 3% naar de Jan van Eyck Academie en 2% naar De Ateliers.

In de enquête is door de beeldend kunstenaars aangegeven wat de door hen meest beoefende techniek(en) is (zijn). Uit Figuur 3/4 blijkt dat schilderkunst/tekenen door het merendeel van de kunstenaars wordt beoefend. Overigens tellen de percentages niet op tot 100% aangezien beeldend kunstenaars vaak meer dan een techniek hebben genoemd.

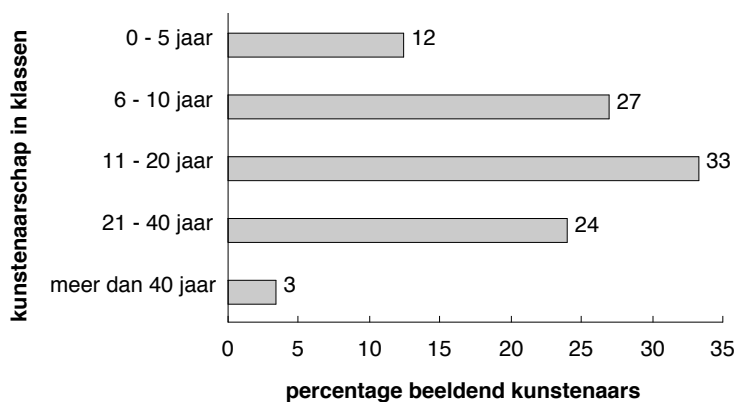
Figuur 3/4 Percentage beeldend kunstenaars naar meest beoefende techniek(en)

3.3 Het beeldend kunstenaarschap in de praktijk

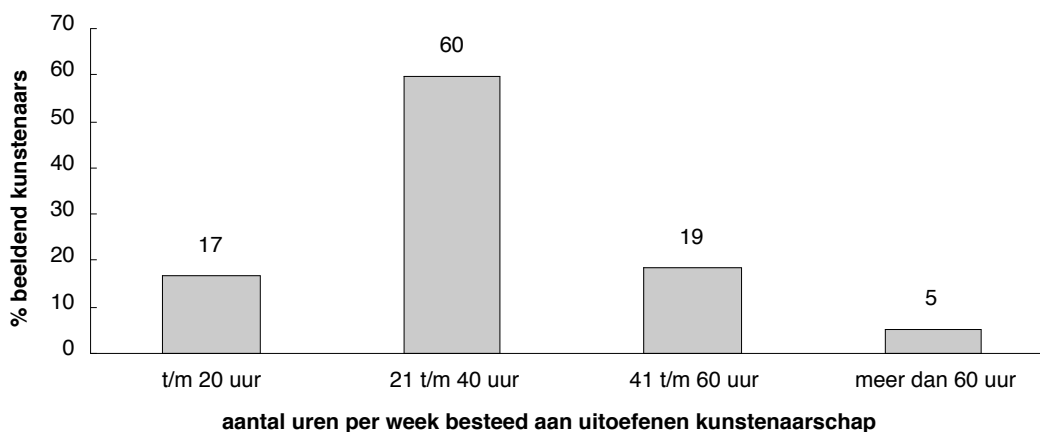
In deze Paragraaf wordt een beeld geschetst van de beroepspraktijk van beeldend kunstenaars. De duur van het beeldend kunstenaarschap loopt uiteen van 1 tot 59 jaar. Gemiddeld is men 16 jaar werkzaam als beeldend kunstenaar. Uit Figuur 3/4 blijkt dat de grootste groep (33%) tussen de elf en twintig jaar als zelfstandig beeldend kunstenaar werkzaam is. Zo’n 12% is vijf jaar of korter werkzaam als beeldend kunstenaar en 3% is al meer dan veertig jaar beeldend kunstenaar.

Figuur 3/4 Percentage beeldend kunstenaars naar het aantal jaren dat men werkzaam is als beeldend kunstenaar in klassen

Aan de beeldend kunstenaars is gevraagd aan te geven hoeveel uur per week zij gemiddeld besteden aan het uitoefenen van het kunstenaarschap, aan lesgeven en commissie- en advieswerk en aan ander werk buiten de kunst. Figuur 3/5 geeft het gemiddeld aantal uren per week dat aan het kunstenaarschap wordt besteed. Gemiddeld besteden kunstenaars 36 uur per week aan de uitoefening van hun beroep. Meer dan de helft (60%) van de kunstenaars werkt tussen de twintig en veertig uur per week. Zo'n 17% werkt minder dan twintig uur per week en 24% werkt meer dan veertig uur per week.

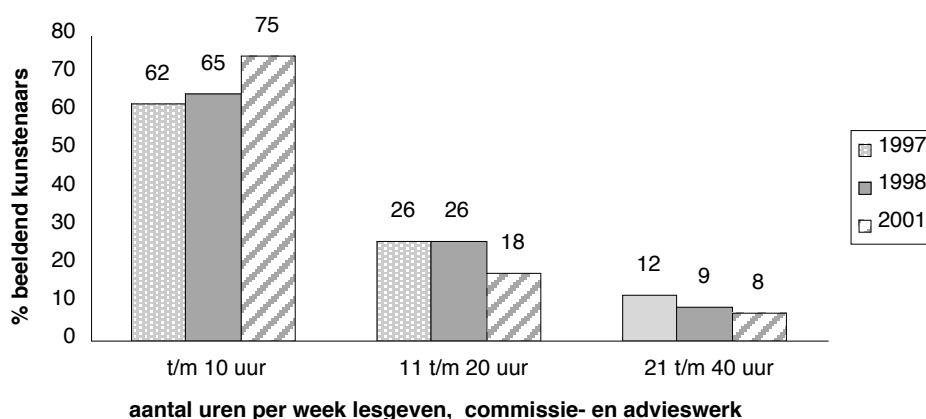
Figuur 3/5 Percentage beeldend kunstenaars naar gemiddeld aantal uren per week besteed aan de uitoefening van het beroep

Naast de directe uitoefening van het beroep geeft een deel van de kunstenaars les c.q. trainingen, doet werk voor commissies of geeft advies op het gebied van (beeldende) kunst. In 2001 had 31% van de beeldend kunstenaars inkomsten uit lesgeven en/of commissie- en advieswerk. Gemiddeld

doet men dit bijna 8 uur per week⁹. Van de betreffende kunstenaars besteedt 8% meer dan 20 uur per week aan lesgeven en/of commissie- en advieswerk (zie Figuur 3/6). Het percentage kunstenaars dat 10 uur of minder betaald lesgeeft en/of commissie- en advieswerk doet, is 75 procent. Het lesgeven/adviseren blijkt een relatief minder belangrijke bron van inkomsten te worden: het percentage kunstenaars dat hiermee inkomsten genereert, loopt terug (van 37% in 1997 naar 31% in 2001) en daarnaast geldt dat het percentage 'kleine' banen (tot en met 10 uur per week) toeneemt (van 62% in 1997 naar 75% in 2001).

Figuur 3/6 Percentage beeldend kunstenaars (31% van het totaal aantal beeldend kunstenaars) naar het gemiddeld aantal uren per week dat wordt besteed aan *betaald* lesgeven en/of commissie- en advieswerk

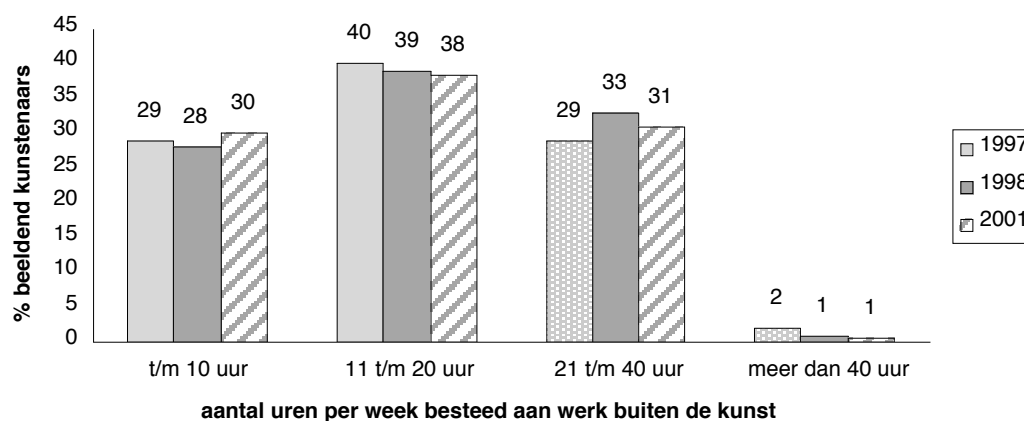

Omdat het voor veel kunstenaars onmogelijk is om alleen van de verkoop van hun kunstwerken te leven, is het niet ongebruikelijk om naast het kunstenaarschap ander werk buiten de kunst te verrichten. Zo'n 35% van de kunstenaars heeft inkomsten uit werk buiten de kunst. De in 1998 gesignaleerde trend dat steeds meer beeldend kunstenaars ander werk buiten de kunst verrichten, zet door (van 25% in 1997 naar 35% in 2001).

Uit Figuur 3/7 wordt duidelijk dat het hier in veel gevallen (68%) om een parttime baan gaat van minder dan 20 uur. De in 1998 gesignaleerde trend van een verschuiving naar relatief meer werk buiten de kunst lijkt niet ondersteund te worden: het percentage kunstenaars dat 21 t/m 40 uur per week buiten de kunst werkt, is niet toegenomen.

⁹ Hier wordt alleen de groep kunstenaars beschouwd met inkomsten uit lesgeven en/of commissie- en advieswerk.

Figuur 3/7 Percentage beeldend kunstenaars (35% van het totaal aantal beeldend kunstenaars) naar het gemiddeld aantal uren per week dat wordt besteed aan *betaald* werk buiten de kunst

De netto inkomsten uit ander werk bedragen in totaal bijna 27 miljoen euro. Het gemiddelde bedrag per kunstenaar is \approx 8.000,-. Uit Tabel 3/3¹⁰ blijkt dat 33% van de beeldend kunstenaars netto tussen de 5.000 en 12.500 euro verdient met werk buiten de kunst. Verder verdient 27% meer dan \approx 12.500,-.

Tabel 3/3 Percentage beeldend kunstenaars naar netto inkomsten uit werk buiten de kunst verdeeld in klassen

inkomstenklasse in euro's	percentage beeldend kunstenaars
\approx 1 tot \approx 500	3
\approx 500 tot \approx 2.500	23
\approx 2.500 tot \approx 5.000	14
\approx 5.000 tot \approx 12.500	33
\approx 12.500 tot \approx 25.000	25
\approx 25.000 of meer	2
totaal	100

3.4 Gebruik subsidies, stipendia en uitkeringen

Regeling Basissubsidies en Regeling Stimuleringsubsidies

Nadat in 1987 de BKR werd afgeschaft, zijn er destijds andere regelingen voor in de plaats gekomen zoals onder anderen de beroepskostenvergoeding (tot 1 oktober 1994), de Regeling Individuele Subsidies en (sinds 1994) de Regeling Basisstipendia. In 2001 zijn de twee laatstgenoemde

¹⁰ De percentages in Tabel 3/3 zijn (in afwijking van de voorgaande jaren) bepaald voor beeldend kunstenaars van 64 jaar of jonger, met netto inkomsten uit ander werk.

regelingen vervangen. De Regeling Basissubsidies is per 14 mei 2001 in de plaats gekomen van de Regeling Basisstipendia. De nieuwe regeling bestaat uit basisstipendia en productiesubsidies. Beide zijn bedoeld om beeldend kunstenaars in staat te stellen hun beroepspraktijk op basisniveau te continueren. Voorts is per 1 augustus 2001 de Regeling Stimuleringsubsidies in werking getreden. Deze regeling omvat o.a. startstipendia, werkbeurzen, project- en investeringssubsidies. De Regeling Stimuleringsubsidies is in de plaats gekomen van de Regeling Individuele Subsidies. Voor beide nieuwe regelingen gold in 2001 nog een overgangsregeling; derhalve worden de nieuwe en de te vervangen regeling steeds samen behandeld.

Individuele Subsidies / Stimuleringsubsidies

In Tabel 3/4 is het aantal malen aangegeven dat men vóór 2001 en in 2001 een aanvraag voor een individuele subsidie (dan wel een stimuleringsubsidie) heeft ingediend. Vóór 2001 heeft 57% van de beeldend kunstenaars ooit een aanvraag voor een individuele subsidie ingediend. In 2001 geldt dat 19% van de beeldend kunstenaars een aanvraag deed voor een individuele - dan wel een stimuleringsubsidie.

Tabel 3/4 Percentage beeldend kunstenaars dat ooit een aanvraag heeft ingediend voor een individuele subsidie vóór 2001 en een individuele - dan wel een stimuleringsubsidie in 2001

aantal malen aanvraag ingediend	percentage beeldend kunstenaars	
	vóór 2001	in 2001
nooit een aanvraag ingediend	43	81
heeft aanvraag ingediend:		19
1 maal	18	
2 maal	18	
3 maal	6	
4 maal	7	
5 maal	3	
6 maal of vaker	5	
totaal	100	100

Uit Tabel 3/5 blijkt dat van de kunstenaars die vóór 2001 ooit een aanvraag hebben ingediend (57%), van 37% nooit een aanvraag is gehonoreerd. Van de kunstenaars die in 2001 een aanvraag hebben ingediend (19%), is van 48% een aanvraag toegekend.

Tabel 3/5 Percentage beeldend kunstenaars waarvan een aanvraag voor een individuele subsidie / stimuleringssubsidie is gehonoreerd, gegeven dat men een aanvraag heeft ingediend

aantal malen aanvraag gehonoreerd	percentage beeldend kunstenaars	
	vóór 2001	in 2001
nooit een aanvraag gehonoreerd	37	52
aanvraag gehonoreerd:		48
1 maal	34	
2 maal	15	
3 maal	6	
4 maal	3	
5 maal	2	
6 maal of vaker	4	
totaal	100	100

Regeling Basisstipendia / Basissubsidies

Wat betreft de Regeling Basisstipendia geldt dat vóór 2001 58% ooit een aanvraag heeft ingediend voor een basisstipendium. In 2001 heeft 17% van de beeldend kunstenaars een aanvraag voor een basisstipendium dan wel een basissubsidie ingediend. Voor respectievelijk 56% en 67% van deze kunstenaars is de aanvraag gehonoreerd.

Tabel 3/6 Percentage beeldend kunstenaars dat vóór 2001 of in 2001 een aanvraag voor een basisstipendium / basissubsidie heeft ingediend en het percentage beeldend kunstenaars waarvan een aanvraag is gehonoreerd gegeven dat men een aanvraag heeft ingediend.

aanvraag ingediend/gehonoreerd	percentage beeldend kunstenaars			
	ingediend vóór 2001	gehonoreerd vóór 2001	ingediend in 2001	gehonoreerd in 2001
ja	58	56	17	67
nee	42	44	83	33
totaal	100	100	100	100

De Regeling Basissubsidies bestaat uit basisstipendia en productiesubsidies. In de enquête werd aan de beeldend kunstenaars gevraagd of zij reeds op de hoogte waren van de nieuwe subsidie 'productiesubsidie'; 65% van de kunstenaars antwoordt hierop bevestigend. Voorts geeft 36% aan dat zij in de toekomst denken een aanvraag te zullen doen en geeft 48% aan dit nog niet te weten.

Gebruik bijstandsuitkering en Wet inkomensvoorziening Kunstenaars (WIK)

Uit de eerdere enquêtes bleek dat in 1993 zo'n 50% van alle beeldend kunstenaars, in 1994 48%, in 1995 bijna 37%, in 1996 34% en in 1997 30% en in 1998 31% een (gedeeltelijke) bijstandsuitkering had. Het percentage beeldend kunstenaars in de bijstand is in 2001 gelijk aan 13%, en in november 2002 verder teruggelopen naar 10% (zie Tabel 3/7).

Tabel 3/7 Percentage beeldend kunstenaars met een bijstandsuitkering in de jaren 1993-2001

jaar	percentage beeldend kunstenaars
1993	50
1994	48
1995	37
1996	34
1997	30
1998	31
2001	13

Per 1 januari 1999 is de Wet inkomensvoorziening Kunstenaars (Stb. 1998, 59) (WIK) in werking getreden. De WIK is een specifieke inkomensvoorziening voor alle kunstenaars. Kunstenaars kunnen gedurende een periode van 10 jaar voor maximaal vier jaar aanspraak maken op een uitkering, zonder de gebruikelijke verplichtingen zoals solliciteren of omscholen. De uitkering is lager dan een bijstandsuitkering.

In 2001 heeft 17% van de beeldend kunstenaars inkomsten ontvangen uit de WIK. Voor 30% van de kunstenaars geldt dat zij in 2001 een (gedeeltelijke) bijstands- en/of WIK-uitkering ontvingen¹¹. Hieruit kan afgeleid worden dat veel beeldend kunstenaars de overstap van bijstand naar WIK hebben gemaakt. In Tabel 3/8 wordt het gebruik van de WIK in 2002 in kaart gebracht¹².

Tabel 3/8 Percentage beeldend kunstenaars naar gebruik WIK in 2002

gebruik WIK in 2002	percentage beeldend kunstenaars
nee, niet op de hoogte van de regeling	4
nee, komt niet in aanmerking	38
nee, wil (nog) geen gebruik maken	38
ja	21

Slechts 4 procent van de beeldend kunstenaars geeft aan niet op de hoogte van de regeling te zijn. In 2002 zegt 21% van de beeldend kunstenaars gebruik gemaakt te hebben van een WIK-uitkering. De overige 76% van de beeldend kunstenaars is bekend met de regeling, maar kon of wilde er in 2002 geen gebruik van maken. Aan deze groep kunstenaars is gevraagd of zij in 2003 gebruik gaan maken van een WIK-uitkering.

Tabel 3/9 Percentage beeldend kunstenaars naar verwacht gebruik WIK in 2003

verwacht gebruik WIK in 2003	percentage beeldend kunstenaars
geen gebruik	86
ja / weet (nog) niet	14

¹¹ Deze en de navolgende percentages zijn bepaald voor beeldend kunstenaars van 64 jaar of jonger.

¹² Zie ook Brouwer, N. (2003), De bekendheid van de WIK onder beeldend kunstenaars, SEO Amsterdam

Voor 14 procent van de beeldend kunstenaars die in 2002 geen WIK konden of wilden gebruiken, geldt dat zij in 2003 mogelijk gebruik zullen maken van de WIK. Hiernaast zijn ook enige kennisvragen over de WIK aan de beeldend kunstenaars gesteld. In Tabel 3/10 worden de antwoorden op de vragen weergegeven voor de beeldend kunstenaars die bekend zijn met de WIK-regeling¹³. De correcte antwoorden zijn in de tabel vetgedrukt.

Tabel 3/10 Percentage beeldend kunstenaars naar antwoorden op kennisvragen

	percentage beeldend kunstenaars naar antwoordcategorie	
	juist	onjuist
Om in aanmerking te komen voor de WIK-regeling mag mijn inkomen niet hoger zijn dan de bijstandsnorm (vraag 20)	56	44
De WIK-uitkering is even hoog als een bijstandsuitkering (vraag 21)	12	88
Bij de beoordeling van het recht op WIK speelt de artistieke kwaliteit van mijn werk een rol (vraag 22)	33	67

Het blijkt dat steeds de meerderheid van de beeldend kunstenaars de beweringen correct weet te beantwoorden. De kennis over de *hoogte* van de WIK-uitkering is het meest algemeen verspreid onder de beeldend kunstenaars. Hoe goed een kunstenaar op de hoogte van de regeling in haar geheel is, kan worden uitgedrukt door het aantal juist beantwoorde beweringen. In Tabel 3/11 worden de percentages beeldend kunstenaars weergegeven die respectievelijk 0, 1, 2 of 3 beweringen correct beantwoorden¹⁴.

Tabel 3/11 Percentage beeldend kunstenaars naar aantal correct beantwoorde kennisvragen

aantal correct beantwoorde kennisvragen	percentage beeldend kunstenaars
geen of één kennisvraag goed	21
2 kennisvragen goed	47
3 kennisvragen goed	32

¹³ Dit zijn de beeldend kunstenaars die bij vraag 18 **niet** invulden dat zij niet op de hoogte waren van de regeling.

¹⁴ Indien een beeldend kunstenaar één of meer kennisvragen invulde, is een score afgeleid. Dit impliceert dat het overslaan van een kennisvraag gelijk gesteld wordt aan het incorrect beantwoorden van deze vraag. Als de beeldend kunstenaar geen enkele kennisvraag heeft ingevuld, wordt er geen score behaald. Beschouwd wordt de subgroep die bekend is met de regeling.

4 De financiële positie van beeldend kunstenaars in 2001

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt gekeken naar de financiële situatie van beeldend kunstenaars in Nederland. Er worden tabellen gepresenteerd die een beeld geven van de inkomenspositie van beeldend kunstenaars in 2001¹⁵. Paragraaf 4.2 geeft een overzicht van de omzet die beeldend kunstenaars hebben behaald uit beeldende kunst. Het gaat dan om:

- opdrachten;
- verkopen;
- verhuur, uitleen en gebruiksrechten;
- overige omzet;
- totale omzet uit beeldende kunst;
- totale omzet respectievelijk inkomsten minus beroepsuitgaven.

In Paragraaf 4.3 komen het belastbaar inkomen en het netto-inkomen van de partner aan de orde.

4.2 Verdeling van kunstenaars naar omzet uit beeldende kunst

Verdeling van kunstenaars naar omzet uit opdrachten

In 2001 had 50% van de beeldend kunstenaars geen omzet uit opdrachten. Zo'n 13% van de kunstenaars verdiende tussen de $\text{€} 500$ en $\text{€} 2.500$ met opdrachten, terwijl 8% meer dan $\text{€} 12.500$ aan omzet door opdrachten had (zie Tabel 4/1).

Tabel 4/1 Percentage beeldend kunstenaars naar omzet uit opdrachten in 2001 verdeeld in klassen

omzetklasse in euro's	percentage beeldend kunstenaars
geen omzet uit opdrachten	50
$\text{€} 1$ tot $\text{€} 500$	6
$\text{€} 500$ tot $\text{€} 2.500$	13
$\text{€} 2.500$ tot $\text{€} 5.000$	9
$\text{€} 5.000$ tot $\text{€} 12.500$	14
$\text{€} 12.500$ tot $\text{€} 25.000$	4
$\text{€} 25.000$ tot $\text{€} 50.000$	2
$\text{€} 50.000$ en meer	2
totaal	100

¹⁵ De tabellen in Paragraaf 4.2 en 4.3 zijn (in afwijking van de voorgaande jaren) bepaald voor beeldend kunstenaars van 64 jaar of jonger.

Verdeling van kunstenaars naar omzet uit verkoop van vrije werken

Uit Tabel 4/2 blijkt dat 29% van de beeldend kunstenaars geen omzet had uit de verkoop van vrije werken. Voor het grootste deel van de kunstenaars dat in 2001 wel omzet had uit verkopen (28%), ligt deze omzet tussen de \times 500 en \times 2.500 euro.

Tabel 4/2 Percentage beeldend kunstenaars naar omzet uit verkoop van vrije werken in 2001 verdeeld in klassen

omzetklasse in euro's	percentage beeldend kunstenaars
geen omzet uit verkoop van vrije werken	29
\times 1 tot \times 500	7
\times 500 tot \times 2.500	28
\times 2.500 tot \times 5.000	13
\times 5.000 tot \times 12.500	11
\times 12.500 tot \times 25.000	5
\times 25.000 tot \times 50.000	5
\times 50.000 en meer	2
totaal	100

Verdeling van kunstenaars naar omzet uit verhuur, uitleen en gebruiksrecht

Uit Tabel 4/3 blijkt dat 67% van de beeldend kunstenaars in 2001 geen omzet had uit verhuur, uitleen en gebruiksrecht. Zo'n 29% verdiende hiermee in 2001 ten hoogste \times 2.500.

Tabel 4/3 Percentage beeldend kunstenaars naar omzet uit verhuur, uitleen en gebruiksrecht in 2001 verdeeld in klassen

omzetklasse in euro's	percentage beeldend kunstenaars
geen omzet uit verhuur, uitleen etc.	67
\times 1 tot \times 500	19
\times 500 tot \times 2.500	10
\times 2.500 tot \times 5.000	2
\times 5.000 tot \times 12.500	2
\times 12.500 tot \times 25.000	-
totaal	100

Verdeling van kunstenaars naar overige omzet

De overige omzet uit beeldende kunst kan bestaan uit subsidies, inkomsten uit lesgeven of trainingen en omzet in het buitenland. Zo'n 40% van de beeldend kunstenaars had geen omzet uit een van de hiervoor genoemde bronnen. Van de kunstenaars verdiende 18% hiermee tussen de \times 500 en \times 2.500 in 2001.

Tabel 4/4 Percentage beeldend kunstenaars naar overige omzet in 2001 verdeeld in klassen

omzetklasse in euro's	percentage beeldend kunstenaars
geen overige omzet	40
⌘ 1 tot ⌘ 500	4
⌘ 500 tot ⌘ 2.500	18
⌘ 2.500 tot ⌘ 5.000	10
⌘ 5.000 tot ⌘ 12.500	15
⌘ 12.500 tot ⌘ 25.000	10
⌘ 25.000 tot ⌘ 50.000	2
⌘ 50.000 en meer	1
totaal	100

Verdeling van kunstenaars naar totale omzet uit beeldende kunst

De totale omzet uit beeldende kunst is de optelsom van de omzet zoals gepresenteerd in de Tabellen 4/1 tot en met 4/4. Uit Tabel 4/5 wordt duidelijk dat 12% van de beeldend kunstenaars in 2001 geen omzet uit beeldende kunst heeft gehad. De kunstenaars die wel omzet hadden, zijn met name te vinden in de groep met omzet tussen 12.500 en 25.000 euro.

Tabel 4/5 Percentage beeldend kunstenaars naar totale omzet uit beeldende kunst in 2001 verdeeld in klassen

omzetklasse in euro's	percentage beeldend kunstenaars
geen omzet uit beeldende kunst	12
⌘ 1 tot ⌘ 2.500	13
⌘ 2.500 tot ⌘ 5.000	10
⌘ 5.000 tot ⌘ 7.500	11
⌘ 7.500 tot ⌘ 12.500	17
⌘ 12.500 tot ⌘ 25.000	21
⌘ 25.000 tot ⌘ 50.000	9
⌘ 50.000 tot ⌘ 75.000	4
⌘ 75.000 en meer	2
totaal	100

Verdeling van kunstenaars naar totale omzet minus de beroepsuitgaven

Tabel 4/6 geeft een overzicht van de verdeling van de kunstenaars naar totale omzet uit beeldende kunst minus de beroepsuitgaven. Dan blijkt dat 41% van de kunstenaars geen of een negatief inkomen uit beeldende kunst heeft. Voor 18% van de beeldend kunstenaars daarentegen bedroeg de omzet minus de beroepsuitgaven meer dan ⌘ 12.500 in 2001.

Tabel 4/6 Percentage beeldend kunstenaars naar totale omzet minus beroepsuitgaven in 2001 verdeeld in klassen

omzetklasse in euro's	percentage beeldend kunstenaars
geen of negatief inkomen	41
⌘ 1 tot ⌘ 2.500	12
⌘ 2.500 tot ⌘ 5.000	10
⌘ 5.000 tot ⌘ 7.500	10
⌘ 7.500 tot ⌘ 12.500	10
⌘ 12.500 tot ⌘ 25.000	12
⌘ 25.000 tot ⌘ 50.000	4
⌘ 50.000 en meer	2
totaal	100

Verdeling van kunstenaars naar totale inkomsten minus de beroepsuitgaven

Wanneer de totale inkomsten (totale omzet plus overige inkomsten) minus de beroepsuitgaven van beeldend kunstenaars in kaart worden gebracht, blijkt dat 8% van de beeldend kunstenaars geen of een negatief totaal-inkomen heeft.

Tabel 4/7 Percentage beeldend kunstenaars naar totale inkomsten minus de beroepsuitgaven in 2001 verdeeld in klassen

omzetklasse in euro's	percentage beeldend kunstenaars	
	2001	2001 excl. bijstand/WIK
geen of negatief inkomen	8	20
⌘ 1 tot ⌘ 2.500	6	12
⌘ 2.500 tot ⌘ 5.000	13	12
⌘ 5.000 tot ⌘ 7.500	16	11
⌘ 7.500 tot ⌘ 12.500	27	19
⌘ 12.500 tot ⌘ 25.000	21	17
⌘ 25.000 tot ⌘ 50.000	7	7
⌘ 50.000 en meer	3	3
totaal	100	100

Wanneer we de totale inkomsten minus beroepsuitgaven voor 2001 nogmaals zouden bekijken maar dan *exclusief* de inkomsten van een WIK- of bijstandsuitkering (zie Tabel 4/7 laatste kolom), dan blijkt dat 20% van de kunstenaars geen of een negatief inkomen had in dat jaar.

4.3 Belastbaar inkomen

De beeldend kunstenaars is gevraagd naar hun belastbaar inkomen in 2001 (Tabel 4/8). Van de kunstenaars heeft 38% een inkomen tussen de € 7.500 en € 25.000.

Tabel 4/8 Percentage beeldend kunstenaars naar belastbaar inkomen in 2001 verdeeld in klassen

klassen in euro's	percentage beeldend kunstenaars
geen of negatief belastbaar inkomen	15
€ 1 tot € 2.500	12
€ 2.500 tot € 5.000	14
€ 5.000 tot € 7.500	15
€ 7.500 tot € 12.500	20
€ 12.500 tot € 25.000	18
€ 25.000 tot € 50.000	6
€ 50.000 en meer	1
totaal	100

Omdat een groot deel van de kunstenaars zelf te weinig inkomsten heeft om van te leven, is ook gevraagd naar het *netto*-inkomen van de partner (zie Tabel 4/9). Bijna de helft van de beeldend kunstenaars woont samen met een partner (al dan niet met kinderen). In 2001 heeft 49% van deze beeldend kunstenaars een partner met een netto-inkomen van meer dan € 12.500 per jaar.

Tabel 4/9 Percentage beeldend kunstenaars naar netto inkomen van de partner in 2001 verdeeld in klassen

netto inkomensklasse partner in euro's	percentage beeldend kunstenaars
geen of negatief	8
€ 1 tot € 2.500	8
€ 2.500 tot € 5.000	3
€ 5.000 tot € 12.500	33
€ 12.500 tot € 25.000	31
€ 25.000 tot € 50.000	17
€ 50.000 en meer	1
totaal	100

5 Beeldende kunst in 1993-2001

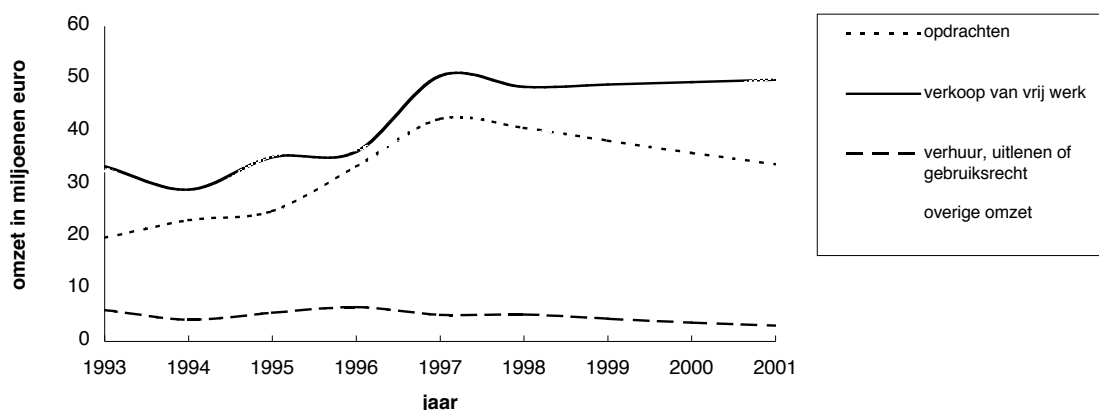
Dit onderzoek geeft een overzicht van de omvang en samenstelling van de markt voor beeldende kunst in 2001. Om de in deze rapportage gepresenteerde cijfers in perspectief te plaatsen in de tijd, wordt in dit hoofdstuk een overzicht gegeven van de markt voor beeldende kunst van 1993 tot 2001.

Om de uitkomsten van 2001 met die van de jaren 1993-1998 te kunnen vergelijken, dienen alle omzet- en inkomstegegevens voor de beschouwde jaren voor inflatie gecorrigeerd te worden (gedefleerd). In Bijlage 1 staan overzichtstabellen met gedefleerde omzet- en inkomstegegevens voor de jaren 1993-1998 en 2001¹⁶.

5.1 Ontwikkeling van de omzet in de jaren 1993-1998 en 2001

In Figuur 5/1 wordt het verloop in de tijd van de verschillende omzetbronnen van de totale omzet uit beeldende kunst grafisch weergegeven¹⁷.

Figuur 5/1 Omzet uit beeldende kunst naar bronnen in Nederland in 1993-2001

De omzet uit opdrachten laat tot en met 1997 een stijgend verloop zien, en van 1997 tot en met 2001 daalt deze omzetbron met gemiddeld genomen 6% per jaar. De omzet uit de verkoop van vrij werk lijkt zich redelijk gestabiliseerd te hebben sinds 1997. De omzet uit verhuur, uitlenen of gebruiksrecht is van 1998 naar 2001 afgenomen met gemiddeld 16% per jaar. Voor de overige omzet geldt, dat na een daling van de omzet tussen 1993 en 1994 er jaarlijks stijgingen hebben plaatsgevonden in de periode 1994-2001 (zie Tabel B1/1). De overige omzet is van 1998 naar 2001 gemiddeld genomen met 9 procent per jaar gestegen.

¹⁶ Bij het lezen van de tabellen dient de kanttekening in het achterhoofd gehouden te worden dat de onderzoekspopulatie van beeldend kunstenaars in de tijd aan verandering onderhevig is; zie ook Bijlage 2.

¹⁷ De in Figuur 5/1 weergegeven omzetten zijn 'gesmoothed', d.w.z. er wordt aangenomen dat tussen de waargenomen punten de omzet een lineair verloop laat zien. De omzetten voor 1999 en 2000 zijn niet waargenomen maar aldus afgeleid. Hetzelfde geldt voor de hierna volgende figuren in dit hoofdstuk.

De *omzet uit verkoop van vrij werk* is van 1998 naar 2001 gestegen met 1,3 miljoen euro (Tabel B1/5). Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door een stijging van de omzet uit verkoop aan particulieren (met 4,4 miljoen euro), en door een toename van de omzet aan musea. Hiertegenover staat een afname van de overige verkopen met 3,6 miljoen euro. Ook bedrijven/instellingen en stichtingen kochten in 2001 minder aan dan in 1998. Als de omzet uit de verkoop van vrij werk wordt beschouwd *naar verkoopkanaal* (Tabel B1/21) dan blijkt dat de stijging wordt veroorzaakt door een toename van de omzet vanaf het atelier (van 14,4 miljoen euro in 1998 naar 19,5 miljoen in 2001). De overige omzetkanalen laten alle een daling zien.

De *omzet uit opdrachten* is in 1998-2001 met bijna 7 miljoen euro gedaald (Tabel B1/3). De grootste daling in euro's komt op naam van de ministeries: 1 miljoen euro omzet in 2001 tegenover 4,6 miljoen euro in 1998. Ook de gemeenten en de stichtingen hebben in 2001 fors minder besteed aan opdrachten. De particulieren en in mindere mate de bedrijven/instellingen hebben in 2001 meer aan opdrachten besteed in vergelijking met 1998.

De *omzet uit verhuur, uitleenen en gebruiksrecht* is ten opzichte van 1998 per saldo afgenomen met ruim 2 miljoen euro (Tabel B1/7). Deze daling komt geheel voor rekening van de omzet via uitleeninstellingen. De omzet uit zelf georganiseerde uitleen (leasing) en gebruiksrecht laten een lichte stijging zien.

De *overige omzet* is ruim 11 miljoen euro gestegen gedurende 1998-2001 (Tabel B1/9). De in 1997 ingezette stijgende trend van omzet verworven in het buitenland wordt in 2001 voortgezet en kent een toename van bijna 17 miljoen euro. Ook de omzet uit subsidies stijgt van 1998 naar 2001. De omzet uit lesgeven en trainingen en commissies en advisering dalen in die periode beide.

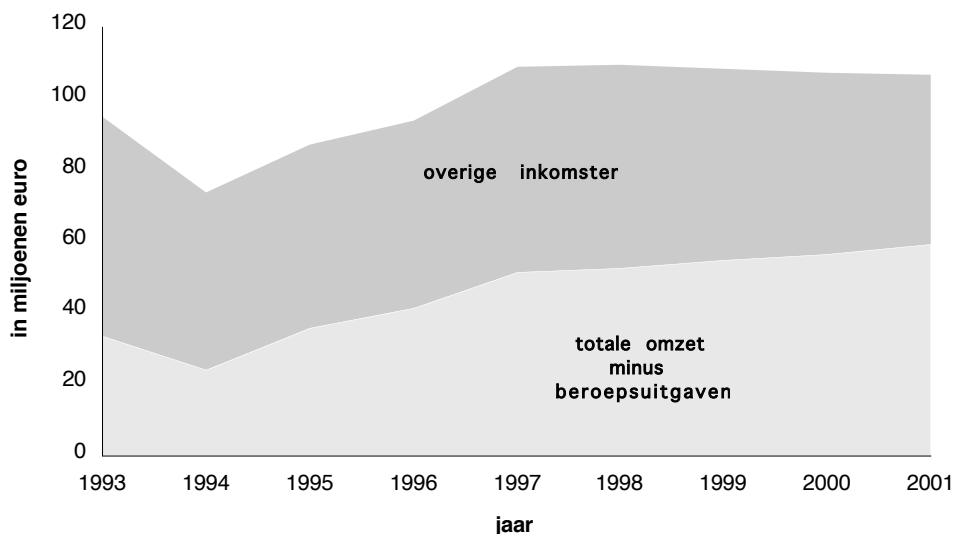
Tezamen vormen de in Figuur 5/1 weergegeven omzetten de totale omzet uit beeldende kunst. Na aftrek van beroepsuitgaven en bijtelling van de overige inkomsten worden de totale inkomsten minus de beroepsuitgaven verkregen¹⁸. Figuur 5/2 geeft grafisch de opbouw van de totale inkomsten minus de beroepsuitgaven voor de periode 1993-2001¹⁹. De totale omzet uit beeldende kunst (som omzetten Figuur 5/1) is in de periode 1998-2001 gestegen met een gemiddelde jaarlijkse groeivoet van 1 procent²⁰. Hiernaast geldt dat de beroepsuitgaven zijn afgenomen, waardoor de totale omzet uit beeldende kunst minus de beroepsuitgaven in 1998-2001 per saldo stijgt met 4 procent per jaar (52 miljoen euro in 1998 naar 59 miljoen euro in 2001). De daling van de overige inkomsten van 57 miljoen euro in 1998 naar 48 miljoen euro in 2001 veroorzaakt dat de beschouwde totale inkomsten minus beroepsuitgaven in 1998-2001 per saldo afnemen met bijna 3 miljoen euro (gemiddelde jaarlijkse daling van bijna 1%). Hiermee wordt gevonden dat deze inkomsten van 1994 tot 1997 een stijgende trend hebben laten zien, en dat vanaf 1997 consolidatie plaatsvindt op een niveau rond 108 miljoen euro.

¹⁸ Voor cijfers zie Tabel B1/1 (totaalcijfers). In Tabel B1/19 worden de beroepskosten, onderscheiden naar kostenposten, voor 1993-2001 gedefleerd gegeven.

¹⁹ De hoogte onder het totale oppervlak geeft de totale inkomsten minus de beroepsuitgaven; de hoogtes van de afzonderlijke oppervlaktes geven de omvang van de totale omzet minus de beroepsuitgaven respectievelijk de overige inkomsten.

²⁰ Niet in Figuur 5/2, zie cijfers Tabel B1/1.

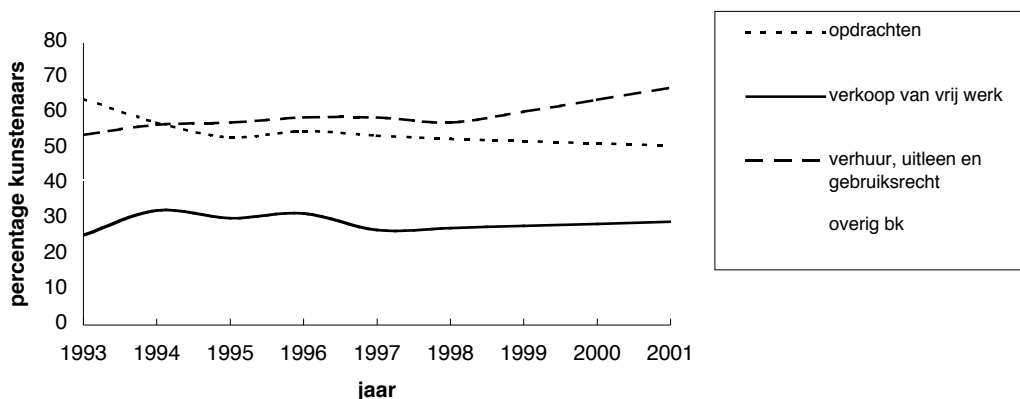
Figuur 5/2 Totale inkomsten minus beroepsuitgaven in 1993-2001

5.2 Ontwikkeling van de financiële positie in 1993-1998 en 2001

In Figuur 5/3 wordt voor 1993-2001 grafisch het percentage beeldend kunstenaars weergegeven dat geen omzet heeft uit de specifieke omzetbronnen uit beeldende kunst²¹. Het percentage kunstenaars dat geen omzet heeft uit de verkoop van vrij werk is steeds het laagst, gevolgd door kunstenaars die geen overige omzet genereren. In 1994-2001 doen relatief meer kunstenaars aan opdrachten dan aan verhuur/uitleen/gebruiksrecht.

Figuur 5/3 Percentage beeldend kunstenaars zonder omzet naar omzetbronnen in 1993-2001

In 2001 had 51% van de beeldend kunstenaars geen omzet uit opdrachten (Tabel B1/11). Dit percentage verschilt niet veel van dat in de afgelopen jaren.

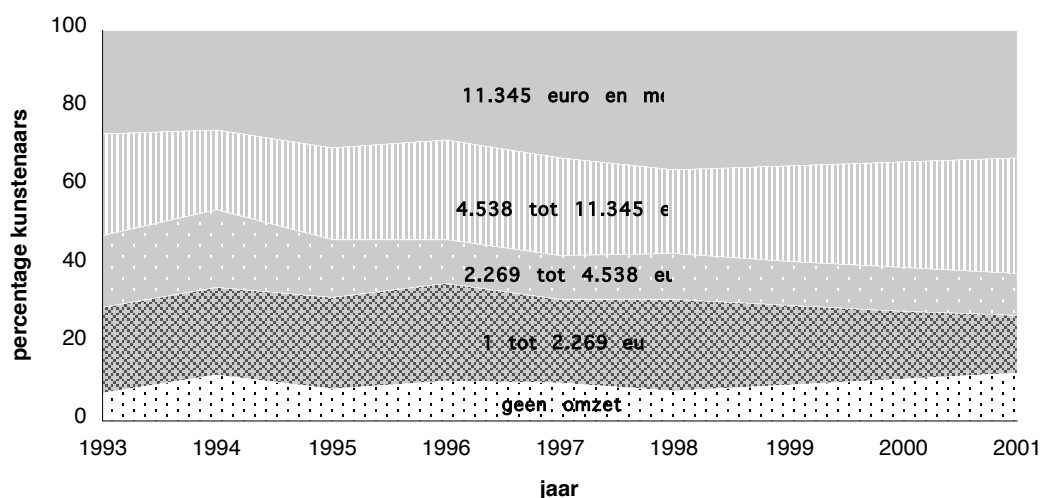
²¹ De exacte cijfers zijn te vinden in Bijlage 1.

Het percentage beeldend kunstenaars dat in 2001 geen *omzet had uit de verkoop van vrij werk* is 29% (Tabel B1/12). Dit percentage is over de periode 1993-2001 redelijk constant en schommelt rond de 30 procent.

In 2001 had 67% van de beeldend kunstenaars geen *omzet uit verhuur, uitleen en gebruiksrecht* (Tabel B1/13). Ten opzichte van 1998 is het percentage met 10 procent gestegen. Vooral het percentage beeldend kunstenaars met een omzet uit verhuur etc. tussen \times 454 en \times 2.269 is als gevolg afgenomen. Het percentage kunstenaars dat geen *overige omzet* had uit beeldende kunst schommelt gedurende 1993-2001 zo rond de 42% (Tabel B1/14).

In Figuur 5/4 wordt het percentage kunstenaars voor de verschillende omzetklassen van de *totale omzet uit beeldende kunst* weergegeven²². Het percentage kunstenaars zonder omzet is gegroeid van 1998 op 2001 (van 8% naar 12%); dit is vooral ten koste gegaan van het percentage kunstenaars uit de laagste omzetklasse (omzet tot \times 2.269). Het percentage kunstenaars zonder omzet varieert gedurende 1993-2001 tussen 7% en 12% en is dus relatief hoog in 2001. Het percentage beeldend kunstenaars in de laagste omzetklasse is in 2001 gelijk aan 15%; dit percentage varieert gedurende 1993-2001 tussen 15% en 25% en is derhalve relatief laag in 2001. Voorts is in 1993-2001 sprake van een daling van het percentage kunstenaars met een omzet van \times 2.269 tot \times 4.538²³, en een positieve trend vanaf 1994 van het percentage kunstenaars met een omzet van meer dan \times 4.538.

Figuur 5/4 Percentage beeldend kunstenaars naar omzetklassen van de totale omzet uit beeldende kunst 1993-2001

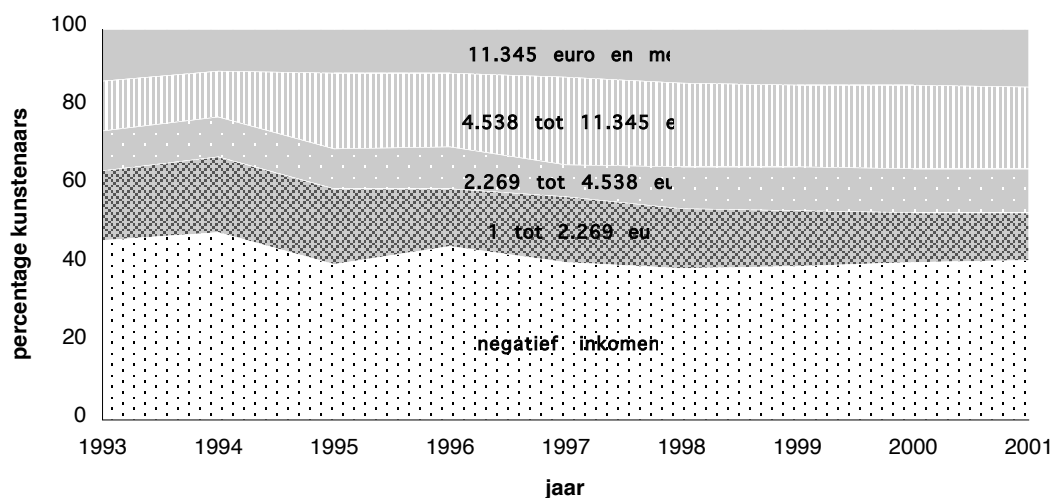

Het percentage kunstenaars voor een aantal omzetklassen van de *totale omzet minus de beroepsuitgaven* zijn in Figuur 5/5 weergegeven. Na aftrek van de beroepsuitgaven blijkt in 2001 41% van de kunstenaars geen of een negatief inkomen te hebben (zie Tabel B1/16). Door de jaren heen zijn er geen forse schommelingen in de percentages.

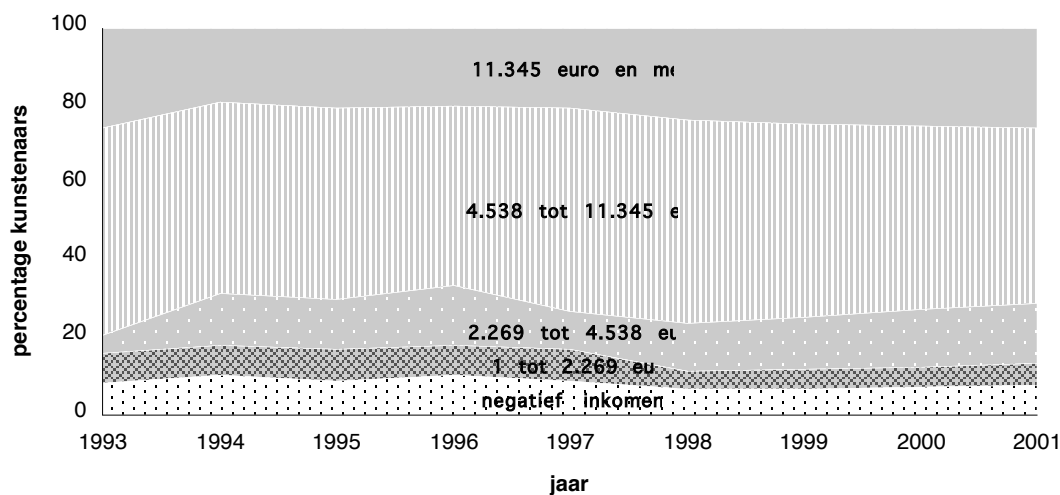
²² In Figuur 5/2 geven de hoogtes van de oppervlaktes steeds het betreffende percentage weer.

²³ Om precies ter zijk: daling van 1993 naar 1996; vanaf 1996 redelijk constant.

Figuur 5/5 Percentage beeldend kunstenaars naar omzetklassen van de totale omzet minus beroepsuitgaven 1993-1998

Figuur 5/6 Percentage beeldend kunstenaars naar omzetcategorieën van de totale inkomsten minus beroepsuitgaven 1993-1998

In Figuur 5/6 wordt ten slotte het percentage kunstenaars voor een aantal klassen van de *totale inkomsten minus de beroepsuitgaven* gegeven (zie Tabel B1/17). Het percentage kunstenaars in 2001 dat geen of een negatief totaal inkomen minus beroepskosten heeft, is gelijk aan 8 procent. Vergeleken met de 41 procent uit Figuur 5/3 blijkt dus dat een flink deel van de kunstenaars het moet hebben van inkomsten die niet afkomstig zijn van beeldende kunst. Opvallend is voorts de afname van het percentage kunstenaars met een inkomen tussen \times 4.538 en \times 11.345; dat percentage daalt van 53% in 1998 naar 45% in 2001.

Bijlage 1 Tabellen (gedefleerd)

De bedragen in de tabellen in deze bijlage zijn gecorrigeerd voor inflatie. De cijfers van 1993 zijn als referentiejaar genomen. De consumentenprijsindex voor alle huishoudens wordt voor 1993 tot en met 2001 gegeven in Tabel B1/0, met 1993=100²⁴.

Tabel B1/0 Consumentenprijsindex alle huishoudens 1993-2001; 1993=100

	2001	1998	1997	1996	1995	1994	1993
consumentenprijsindex	122,1	111,5	109,3	106,9	104,7	102,7	100

²⁴ Voor de consumentenprijsindex van alle huishoudens van 1993 tot en met 1998 en 2001, zie Internet <http://www.cbs.nl/nl/cijfers/kerncijfers/scp1494d.htm>, CBS (1998) en CBS (2003)

Inhoud tabellen

- B1/1** Totaaloverzicht inkomsten minus de beroepsuitgaven van beeldend kunstenaars in Nederland in 1993-1998 en 2001
- B1/2** Bronnen van omzet in Nederland in 1993-1998 en 2001
- B1/3** Omzet verdeeld naar opdrachtgevers en het % van het totaal in 1993-1998 en 2001
- B1/4** Gemiddelde omzet per kunstenaar naar opdrachtgevers in 1993-1998 en 2001
- B1/5** Omzet verdeeld naar kopers van vrije werken en het % van het totaal in 1993-1998 en 2001
- B1/6** Gemiddelde omzet per kunstenaar naar kopers van vrije werken in 1993-1998 en 2001
- B1/7** Omzet uit verhuur, uitleen en gebruiksrecht en % van het totaal in 1993-1998 en 2001
- B1/8** Gemiddelde omzet per kunstenaar uit verhuur, uitleen en gebruiksrecht in 1993-1998 en 2001
- B1/9** Overige omzet verdeeld naar omzetbron in 1993-1998 en 2001
- B1/10** Gemiddeld bedrag uit overige omzet verdeeld naar omzetbron in 1993-1998 en 2001
- B1/11** Percentage beeldend kunstenaars naar omzet uit opdrachten in 1993-1998 en 2001
- B1/12** Percentage beeldend kunstenaars naar omzet uit verkopen van vrij werk in 1993-1998 en 2001
- B1/13** Percentage beeldend kunstenaars naar omzet uit verhuur, uitleen en gebruiksrecht in 1993-1998 en 2001
- B1/14** Percentage beeldend kunstenaars naar overige omzet in 1993-1998 en 2001
- B1/15** Percentage beeldend kunstenaars naar totale omzet uit beeldende kunst in 1993-1998 en 2001
- B1/16** Percentage beeldend kunstenaars naar de totale omzet minus beroepsuitgaven in 1993-1998 en 2001 verdeeld in klassen
- B1/17** Percentage beeldend kunstenaars naar de totale inkomsten minus de beroepsuitgaven in 1993-1998 en 2001 verdeeld in klassen
- B1/18** Percentage beeldend kunstenaars naar de totale inkomsten minus de beroepsuitgaven in 1994-1998 en 2001 verdeeld in klassen exclusief bijstand en/of WIK
- B1/19** Totale beroepsuitgaven naar onderscheiden kostenposten in 1993-1998 en 2001
- B1/20** Overige inkomsten naar inkomstenbron in 1994-1998 en 2001
- B1/21** Omzet uit verkopen van vrij werk naar verkoopkanaal in 1993-1998 en 2001

Tabel B1/1 Totaaloverzicht inkomsten minus de beroepsuitgaven van beeldend kunstenaars in Nederland in 1993-1998 en 2001

	bedrag in × mln.	bedrag in × mln.	bedrag in × mln.	bedrag in × mln.	bedrag in × mln.	bedrag in × mln.	bedrag in × mln.
	2001	1998	1997	1996	1995	1994	1993
opdrachten	34	41	42	33	25	23	20
verkoop van vrij werk	50	48	51	36	35	29	33
verhuur, uitlenen of gebruiksrecht	3	5	5	7	5	4	6
overige omzet	51	39	39	37	36	27	33
	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
totale omzet uit beeldende kunst	137	133	137	113	101	83	92
- beroepsuitgaven	- 78	- 81	- 85	- 71	- 65	- 59	- 58
	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
omzet minus uitgaven	59	52	51	41	36	24	34
+ overige inkomsten	+ 48	+ 57	+ 58	+ 53	+ 51	+ 49	+ 62
	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
totale inkomsten minus beroepsuitgaven	107	110	109	94	87	73	95

Tabel B1/2 Bronnen van omzet in Nederland in 1993-1998 en 2001

	percentage beeldend kunstenaars						
	2001	1998	1997	1996	1995	1994	1993
<i>combinaties van omzetbronnen</i>							
opdrachten, verkoop vrij werk en vergoedingen voor uitleen of gebruiksrecht	14	17	18	16	17	17	15
opdrachten en verkoop vrij werk	22	18	21	18	19	17	13
opdrachten en vergoedingen voor uitlenen of gebruiksrecht	2	3	2	3	3	3	3
verkoop vrij werk en vergoedingen voor uitlenen of gebruiksrecht	16	20	18	17	18	19	25
alleen opdrachten	11	9	6	8	8	6	5
alleen verkoop vrij werk	18	17	16	17	17	15	21
alleen vergoedingen voor uitlenen of gebruiksrecht	1	3	3	4	4	5	3
geen van allen	17	12	16	16	14	19	14
totaal	100	100	100	100	100	100	100
<i>bron van omzet</i>							
werk in opdracht	49	47	47	46	47	43	36
verkoop vrij werk	70	72	73	69	71	67	74
vergoedingen voor uitlenen of gebruiksrecht	32	44	41	40	43	43	46
geen van allen	17	12	16	16	14	19	14

Tabel B1/3 Omzet verdeeld naar opdrachtgevers en het percentage van het totaal in 1993-1998 en 2001

opdrachtgever	2001		1998		1997		1996		1995		1994		1993	
	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%
bedrijven/ instellingen	14.883	44	14.116	35	19.299	46	12.560	38	8.297	33	8.022	35	7.448	38
particulieren	7.725	23	5.812	14	8.061	19	7.281	22	4.125	17	4.628	20	2.663	14
gemeenten	5.685	17	8.765	22	8.844	21	7.174	22	5.869	24	6.993	30	4.722	24
ministeries	1.054	3	4.582	11	2.654	6	2.554	8	3.801	15	1.519	7	1.672	8
stichtingen	3.686	11	6.528	16	2.743	6	2.480	7	1.738	7	1.248	5	1.393	7
provincies	194	1	519	1	602	1	696	2	806	3	615	3	769	4
musea	509	2	320	1	174	0	520	2	158	1	89	0	1.050	5
totaal	33.737	100	40.643	100	42.377	100	33.266	100	24.794	100	23.114	100	19.717	100

Tabel B1/4 Gemiddelde omzet per kunstenaar verdeeld naar opdrachtgevers in 1993-1998 en 2001

opdrachtgever	gemiddeld bedrag per kunstenaar in euro's						
	2001	1998	1997	1996	1995	1994	1993
bedrijven/ instellingen	8.013	5.229	6.846	6.532	4.926	5.785	5.574
particulieren	3.049	2.192	2.730	2.641	1.824	2.420	1.758
gemeenten	5.615	7.462	8.051	7.381	4.129	6.269	5.185
ministeries	4.381	13.638	6.952	9.602	12.574	7.017	6.957
stichtingen	2.999	4.484	2.328	2.231	1.809	1.559	2.304
provincies	1.492	2.549	3.657	3.164	2.588	3.381	4.261
musea	2.096	1.765	1.298	2.105	1.305	1.015	7.791

Tabel B1/5 Omzet verdeeld naar kopers van vrije werken en het percentage van het totaal in 1993-1998 en 2001

koper	2001		1998		1997		1996		1995		1994		1993	
	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%
particulieren	28.421	57	24.004	50	27.080	54	22.199	61	23.176	66	17.632	61	21.109	63
bedrijven/ instellingen	9.095	18	9.620	20	9.721	19	5.288	15	4.680	13	4.460	15	4.780	14
overheid	6.497	13	6.334	13	6.439	13	4.312	12	3.731	11	3.616	13	4.179	13
musea	3.191	6	1.876	4	1.272	3	1.494	4	1.558	4	1.002	3	1.152	3
stichtingen	825	2	1.280	3	923	2	226	1	405	1	812	3	523	2
overige verkopen*	1.789	4	5.363	11	5.146	10	2.597	7	1.530	4	1.344	5	1.582	5
totaal	49.818	100	48.477	100	50.580	100	36.116	100	35.080	100	28.866	100	33.324	100

Tabel B1/6 Gemiddelde omzet per kunstenaar naar kopers van vrije werken in 1993-1998 en 2001

koper	gemiddeld bedrag per kunstenaar in euro's						
	2001	1998	1997	1996	1995	1994	1993
particulieren	5.163	3.636	3.847	3.472	3.769	3.488	3.757
bedrijven/instellingen	5.175	4.041	5.155	2.453	2.336	2.879	2.290
overheid	3.495	2.898	2.746	2.047	1.707	2.063	1.917
musea	5.585	4.571	3.307	3.805	3.170	2.518	2.207
stichtingen	1.982	1.694	2.305	812	1.016	1.720	990
overige verkopen*	2.317	3.383	4.944	2.924	1.796	2.174	1.832

* De 'overige verkopen' betreffen rechtstreekse verkopen aan uitleeninstellingen, galleries, kunsthandel of art-consultancy

Tabel B1/7 Omzet uit verhuur, uitlenen en gebruiksrecht en het percentage van het totaal in 1993-1998 en 2001

omzetbron	2001		1998		1997		1996		1995		1994		1993	
	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%
uitleeninstellingen*	2.190	73	4.452	87	4.177	83	5.342	81	4.203	77	3.561	86	5.124	85
eigen uitleen	653	22	527	10	432	9	828	13	415	8	371	9	340	6
gebruiksrecht	171	6	159	3	426	8	396	6	868	16	219	5	532	9
totaal	3.015	100	5.139	100	5.036	100	6.566	100	5.486	100	4.151	100	5.996	100

Tabel B1/8 Gemiddelde omzet per kunstenaar uit verhuur, uitlenen en gebruiksrecht in 1993-1998 en 2001

omzetbronnen	gemiddeld bedrag per kunstenaar in euro's						
	2001	1998	1997	1996	1995	1994	1993
uitleeninstellingen*	879	1.056	1.092	1.423	1.100	1.083	1.399
eigen uitleen	1.233	462	431	918	384	432	462
gebruiksrecht	322	274	507	459	1589	332	866

* Het betreft zowel commerciële als niet-commerciële uitleeninstellingen

Tabel B1/9 Overige omzet verdeeld naar omzetbron in 1993-1998 en 2001

omzetbron	2001		1998		1997		1996		1995		1994		1993	
	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%
subsidies voor beeldend kunstenaars	18.657	37	17.396	44	15.978	41	18.698	51	15.637	44	11.924	44	10.880	33
opdrachten, verkoop en verhuur in buitenland	22.096	44	5.416	14	2.747	7	1.745	5	1.249	4	1.026	4	2.589	8
lesgeven en trainingen	8.088	16	12.606	32	16.492	43	13.080	36	16.078	45	12.203	46	}19.267*	59
werk voor commissies en advisering	1.719	3	3.747	10	3.490	9	3.145	9	2.601	7	1.650	6		
totaal	50.560	100	39.165	100	38.707	100	36.669	100	35.565	100	26.803	100	32.735	100

Tabel B1/10 Gemiddeld bedrag uit overige omzet verdeeld naar omzetbron in 1993-1998 en 2001

omzetbron	gemiddeld bedrag per kunstenaar in euro's						
	2001	1998	1997	1996	1995	1994	1993
subsidies voor beeldend kunstenaars	5.070	4.654	4.694	5.106	4.552	3.628	3.288
opdrachten, verkoop en verhuur in buitenland	18.930	4.504	4.075	1.800	2.029	1.591	3.926
lesgeven en trainingen	3.596	4.103	4.707	3.946	4.893	4.320	} 5.740 *
werk voor commissies en advisering	1.710	2.648	2.230	2.231	2.183	1.578	

* Voor 1993 zijn voor de posten 'lesgeven en trainingen' en 'werk voor commissies en advisering' geen afzonderlijke cijfers bekend

Tabel B1/18 Percentage beeldend kunstenaars naar de totale inkomsten minus de beroepsuitgaven in 1994-1998* en 2001 verdeeld in klassen *exclusief bijstand en/of WIK*

inkomensklasse in euro's	percentage beeldend kunstenaars					
	2001	1998	1997	1996	1995	1994
geen of negatief inkomen	19	25	26	32	28	36
⌘ 1 tot ⌘ 2.269	13	10	13	11	16	16
⌘ 2.269 tot ⌘ 4.538	14	9	8	11	10	9
⌘ 4.538 tot ⌘ 6.807	12	12	13	11	11	8
⌘ 6.807 tot ⌘ 11.345	19	22	20	16	16	15
⌘ 11.345 tot ⌘ 22.689	17	15	11	13	14	12
⌘ 22.689 tot 45.378	6	6	6	6	6	4
⌘ 45.378 en meer	2	2	3	1	0,3	1
totaal	100	100	100	100	100	100

* In 1993 werden de inkomsten uit een bijstandsuitkering niet apart onderscheiden

Tabel B1/19 Totale beroepsuitgaven naar onderscheiden kostenposten in 1993-1998 en 2001

kostenpost	2001		1998		1997		1996		1995		1994		1993	
	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%
materiaalkosten	27.804	36	25.061	31	31.537	37	22.689	32	21.264	33	18.593	32	19.394	33
huisvestingskosten	14.157	18	17.974	22	18.230	21	16.850	24	16.404	25	14.099	24	13.732	24
kosten van exposities, verkoop, reis- en verblijfkosten	13.457	17	12.129	15	15.378	18	12.325	17	10.972	17	6.569	11	7.917	14
afschrijvingen**	3.920	5	3.043	4	3.236	4	2.522	4	2.237	3	1.943	3	2.109	4
overige beroepskosten	18.860	24	22.894	28	17.084	20	17.028	24	14.114	22	17.646	30	15.118	26
totaal	78.198	100	81.101	100	85.465	100	71.413	100	64.991	100	58.850	100	58.270	100

** De post 'afschrijvingen' heeft betrekking op de aanschaf van diverse apparatuur voor de directe uitoefening van het werk als beeldend kunstenaar over de afgelopen 5 jaar. Het betreft alleen apparatuur die momenteel nog wordt gebruikt. De levensduur is voor alle apparatuur op vijf jaar geschat.

Tabel B1/20 Overige inkomsten verdeeld naar inkomstenbron in 1994-1998 en 2001

inkomstenbron	2001		1998		1997		1996		1995		1994	
	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%
bijstandsuitkering (netto)	6.936	15	22.710	40	20.801	36	22.359	42	22.056	43	26.495	54
WIK	8.259	17										
overige uitkeringen, pensioen	7.113	15	11.708	20	13.986	24	12.368	23	12.839	25	}20.963*	42
ander werk	22.077	46	19.995	35	20.179	35	14.172	27	14.425	28		
terugontvangen BTW	3.398	7	2.811	5	2.855	5	3.797	7	1.662	3	1.898	4
totaal	47.784	100	57.224	100	57.820	100	52.696	100	50.981	100	49.355	100

* In 1994 werd geen onderscheid gemaakt naar overige uitkeringen/pensioen en ander werk.

Tabel B1/21 Omzet uit verkopen van vrij werk naar verkoopkanaal in 1993-1998 en 2001

kanaal	2001		1998		1997		1996		1995		1994		1993	
	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%	x 1.000	%
galerie/ kunsthandel	25.043	50	27.088	56	24.968	49	16.196	45	19.715	56	13.744	48	15.425	46
vanaf atelier	19.549	39	14.353	30	19.172	38	13.236	37	11.507	33	10.551	37	11.969	36
kunstuitleen	3.401	7	5.009	10	4.008	8	4.962	14	2.962	8	3.037	11	4.176	13
art-consultancy/ bemiddelaars	1.824	4	2.026	4	2.431	5	1.721	5	896	3	1.534	5	1.754	5
totaal	49.818	100	48.477	100	50.580	100	36.116	100	35.080	100	28.866	100	33.324	100

Bijlage 2 Verantwoording

Het ministerie van OCW heeft besloten het onderzoek onder beeldend kunstenaars voortaan niet meer op jaarlijkse basis te laten uitvoeren. Er is gekozen om het onderzoek voortaan te koppelen aan het verschijnen van de Cultuurnota, wat neerkomt op een frequentie van eenmaal in de vier jaar. Het terugbrengen van de frequentie van elk jaar naar één keer in de vier jaar heeft als consequentie dat de tot nu toe gehanteerde panelstructuur niet langer gehandhaafd kan worden. Op basis van de gerealiseerde respons in de zes rondes (1994-1999) is namelijk de verwachting dat onvoldoende beeldend kunstenaars in de tijd kunnen worden gevolgd.

In het navolgende wordt eerst de onderzoekspopulatie beschreven. Vervolgens wordt ingegaan op de steekproefopzet en de respons. Waar opportuun wordt aangegeven of gekozen is voor een andere opzet dan in de voorgaande rondes.

Definiëring onderzoekspopulatie

De steekproef wordt getrokken uit een databestand van het ministerie van OCW, dat in beheer is bij het IVA in Tilburg.

Het databestand van IVA Tilburg in vogelvlucht

In het databestand van IVA Tilburg zitten alle kunstenaars – waaronder de door ons beoogde groep van beeldend kunstenaars - die in het verleden (vanaf 1990) te maken hebben gehad²⁵ met minstens één van de instrumenten beeldende kunstbeleid. De inschatting van IVA Tilburg is dat een groot deel van de professionals in het bestand zal zitten. IVA geeft aan dat bijv. fotografen en vormgevers minder vertegenwoordigd zijn in het bestand²⁶. Hetzelfde geldt voor autodidacten, en beeldend kunstenaars die wel actief zijn op de markt via galeries, maar werken via niet-erkende (galerieregeling) galeries. Voorts schat IVA Tilburg in dat beeldend kunstenaars in de WIK ondervertegenwoordigd zijn²⁷ (dit gold destijds al voor kunstenaars in de bijstand). Om hoeveel kunstenaars het gaat is niet bekend²⁸. Bron: IVA Tilburg

De onderzoekspopulatie omvat alle **beeldend kunstenaars**²⁹ uit het IVA-bestand die in het verleden te maken hebben gehad met minstens één van de volgende *zeven rijksinstrumenten*³⁰:

- Regeling Stimuleringsubsidies (tot 1 augustus 2001: Regeling Individuele Subsidies) (Fonds BKVB);

²⁵ Dit kan jaren terug voor het laatst gebeurd zijn; IVA geeft aan dat beeldend kunstenaars alleen uit het adressenbestand worden verwijderd bij bericht van overlijden.

²⁶ De ondervertegenwoordiging van vormgevers heeft geen consequenties voor dit onderzoek aangezien deze groep niet onder de beeldend kunstenaars valt.

²⁷ Overigens zal de ondervertegenwoordiging van personen in de WIK mogelijk ook weer enigszins worden opgeheven door het feit dat in de steekproef ook personen worden getrokken die in de vijf voorgaande jaren (1995-1999) een beroep hebben gedaan op een van de rijksinstrumenten: zij kunnen onderwijl in de WIK zitten, maar voorheen wel aanvragen hebben gedaan.

²⁸ Overigens golden deze 'mitsen' ook al in de vorige onderzoeken.

²⁹ Dus niet de in het IVA-bestand aanwezige andersoortige kunstenaars.

³⁰ Wij onderscheiden hier zeven rijksinstrumenten; het in vorige rondes gehanteerde rijksinstrument 'rijksaankopen' bestaat niet meer.

- Regeling Basissubsidies (tot 14 mei 2001: Regeling Basisstipendia; voor januari 1994: Beroepskostenvergoeding) (Fonds BKVB);
- Kunstkoopregeling (voorheen: rentesubsidieregeling) (Mondriaanstichting);
- verruimd opdrachtenbeleid (Mondriaanstichting);
- percentage regeling Rijksgebouwendienst;
- SKOR (voorheen: Praktijkbureau Beeldende Kunstopdrachten);
- Regeling financiële ondersteuning voor museale aankopen moderne beeldende kunst en vormgeving (Mondriaanstichting) (voorheen aangeduid met: museumaankopen).

De onderzoekspopulatie beschouwt beeldend kunstenaars die *in de periode 1995-2001* te maken hebben gehad met een (of meer) van de zeven rijksinstrumenten. Er worden voor deze periode drie strata geformuleerd op basis van de onderscheiden rijksinstrumenten:

1. in aanmerking gekomen voor minstens één van de zeven onderscheiden instrumenten in 2000 of 2001;
2. niet in aanmerking gekomen voor één van de zeven onderscheiden instrumenten in 2000 of 2001, maar dat wel geprobeerd;
3. niet in stratum 1 of 2, maar wel een beroep gedaan op minstens één van de zeven instrumenten tussen 1995 en 1999³¹.

Beeldend kunstenaars kunnen een beroep hebben gedaan op meer dan één rijksinstrument. Het eerste stratum is daarom verder onderscheiden naar het *aantal rijksinstrumenten*: degenen die in aanmerking zijn gekomen voor één instrument; degenen die in aanmerking kwamen voor twee; en degenen die in aanmerking kwamen voor minstens drie instrumenten.

De subgroepen van beeldend kunstenaars die in aanmerking zijn gekomen voor één of twee instrumenten worden nog verder onderverdeeld in *inkomensgroepen*, waarbij de eerste categorie kunstenaars bevat die het minst hebben ontvangen en zo verder tot en met de vijfde categorie met degenen die het meest hebben ontvangen³².

De onderzoekspopulatie omvat alle beeldend kunstenaars van 80 jaar of jonger³³. De onderzoekspopulatie bevat, net als in de voorgaande rondes, ook beeldend kunstenaars die in het buitenland woonachtig zijn. Hiermee kan de onderzoekspopulatie als volgt schematisch worden ingevuld (Tabel B2/1). De populatie-aantallen zoals weergegeven in Tabel B2/1 vormen het uitgangspunt bij ophoging van de netto respons.

³¹ Voluit: geen aanvraag ingediend voor de 'Regeling Individuele Subsidies (vanaf 15 augustus 2001 ook: Regeling Stimuleringsubsidies)' of 'Regeling Basisstipendia (vanaf 14 mei 2001 ook: Regeling Basissubsidies)' en ook niet in aanmerking gekomen voor de overige vijf onderscheiden instrumenten in de jaren 2000 of 2001, maar wel een beroep gedaan op minstens één van de zeven instrumenten tussen 1995 en 1999.

³² Hierbij wordt afgeweken van de aanpak in de voorgaande zes rondes waarbij de subgroepen van beeldend kunstenaars in het eerste stratum elk werden onderverdeeld in tien categorieën (inkomensdecielen).

³³ Voorheen werd deze selectie op leeftijd niet gemaakt. Aangezien er een gereede kans is dat de kunstenaars boven deze leeftijdsgrens intussen zijn overleden, wordt gekozen voor deze aanpak.

Tabel B2/1 De onderzoekspopulatie verdeeld naar strata, subgroepen en inkomensgroepen

code	stratum	subgroep	inko- mens groep	# beeldend kunstenaars	omschrijving
	1	1		2.294	Met succes beroep gedaan op één instrument in 2000 of 2001, waarvoor geldt dat de inkomsten in het IVA-bestand in 2000/'01:
1			1	474	< ⌘ 1.135
2			2	521	⌘ 1.136 – ⌘ 2.880
3			3	507	⌘ 2.881 – ⌘ 13.380
4			4	386	⌘ 13.381 – ⌘ 24.660
5			5	406	> ⌘ 24.661
	1	2		630	Met succes beroep gedaan op twee instrumenten in 2000 of 2001, waarvoor geldt dat de inkomsten in het IVA-bestand in 2000/'01:
6			1	123	< ⌘ 4.540
7			2	131	⌘ 4.541 – ⌘ 9.400
8			3	136	⌘ 9.401 – ⌘ 19.800
9			4	117	⌘ 19.801 – ⌘ 29.800
10			5	123	> ⌘ 29.801
11	1	3		84	Met succes beroep gedaan op drie of meer instrumenten in 2000 of 2001
	2			1.209	Niet in aanmerking gekomen voor één van de zeven onderscheiden instrumenten in 2000 of 2001, maar dat wel geprobeerd
12					
	3			5.270	Niet in stratum 1 of 2, maar wel een beroep gedaan op minstens één van de zeven instrumenten in 1995 - 1999
13					
totale onderzoekspopulatie				9.487	Beeldend kunstenaars die in periode 1995-2001 'actief' zijn geweest in het instrumentencircuit beeldende kunstbeleid

Bron: IVA Tilburg

Beschrijving bruto steekproef

De bruto steekproef, dat zijn degenen die benaderd worden om deel te nemen aan het onderzoek, wordt net als in de vorige rondes getrokken uit het deel van de onderzoekspopulatie dat **woonachtig is in Nederland**³⁴. Als gevolg wordt in feite de netto-respons (die exclusief in het

³⁴ Ook dienen in voldoende mate adresgegevens bekend te zijn. De postcode (en dus de urbanisatiegraad) is niet voor alle beeldend kunstenaars in het IVA-bestand bekend. IVA geeft aan dat met name bij de opdrachten de postcode nogal eens ontbreekt.

buitenland woonachtige beeldend kunstenaars is) opgehoogd naar populatie-aantallen die inclusief de buitenlandse beeldend kunstenaars is. Hier wordt impliciet aangenomen dat de groep beeldend kunstenaars woonachtig in Nederland, representatief is voor die van de groep woonachtig in het buitenland. Gezien de geringe omvang van de groep beeldend kunstenaars woonachtig in het buitenland³⁵ kan deze aanname zonder al te veel problemen worden gemaakt.

Verder zijn er bij de trekking van de bruto steekproef geen beperkingen: er mag getrokken worden uit alle beeldend kunstenaars, ook zij die al eerder (in de vorige zes rondes) zijn benaderd.

Beëindiging van de panelstructuur en een lagere frequentie van het onderzoek heeft als bijkomend effect dat meer beeldend kunstenaars benaderd moeten worden (bruto steekproef) om een zelfde netto respons te behalen. In de vorige rondes bleek zo'n 17 procent van de beeldend kunstenaars die voor het eerst werden benaderd, deel te nemen aan het onderzoek. Een netto respons van 500 beeldend kunstenaars, correspondeert in dit geval met een bruto steekproef van zo'n 3.000 beeldend kunstenaars. De volgende aantallen zijn in de bruto steekproef gehanteerd (Tabel B2/2).

Tabel B2/2 De bruto steekproefaantallen

stratum	subgroep	aantallen bruto steekproef
1	1	870 (174 beeldend kunstenaars per inkomengroep)
1	2	490 (98 per inkomengroep)
1	3	84
2		700
3		856
totaal		3.000

Vanwege het lage populatie-aantal van subgroep 3 van stratum 1, is gekozen om deze beeldend kunstenaars integraal in de bruto steekproeftrekking mee te nemen. Voor de strata 2 en 3 heeft een *random* steekproeftrekking per stratum plaatsgevonden; voor stratum 1, subgroepen 1 en 2, wordt binnen de 5 onderscheiden inkomensgroepen *random* getrokken³⁶.

Met deze bruto aantallen geldt dat voor strata 1 en 2 meer beeldend kunstenaars worden benaderd dan volgens de verdeling in de populatie verwacht zou worden, en voor stratum 3 minder. Er is derhalve sprake van oversampling voor strata 1 en 2, en van ondersampling voor stratum 3. De reden hiervoor is dat gestreefd wordt naar netto steekproefaantallen die nog voldoende hoog zijn om uitspraken over te doen.

³⁵ IVA geeft aan dat van alle beeldend kunstenaars in het IVA-bestand die in 1990-2001 ooit een beroep deden op 1 van de 7 instrumenten, er 341 woonachtig zijn in het buitenland.

³⁶ In de voorgaande zes rondes werd opgelegd dat de bruto steekproef representatief diende te zijn voor de factoren 'leeftijd' en 'woont in een van de vier grote steden' voor elk van de strata. Aangezien een representatieve bruto steekproef geen representatieve netto steekproef garandeert, zal deze aanpak niet gevolgd worden.

De netto respons

Aan het onderzoek hebben 524 van de 3.000 benaderde beeldend kunstenaars deelgenomen. Dit komt neer op een netto responspercentage van 17,5%.

Tabel B2/3 De aantallen beeldend kunstenaars in de netto respons

code	stratum	subgroep	inkomensgroep	aantallen bruto steekproef	aantallen netto steekproef	respons %
1	1	1	1	174	25	14,4
2	1	1	2	174	29	16,7
3	1	1	3	174	21	12,1
4	1	1	4	174	35	20,1
5	1	1	5	174	36	20,7
6	1	2	1	98	19	19,4
7	1	2	2	98	13	13,3
8	1	2	3	98	16	16,3
9	1	2	4	98	19	19,4
10	1	2	5	98	16	16,3
11	1	3		84	4	4,8
12	2			700	170	24,3
13	3			856	121	14,1
totaal				3.000	524	17,5

Bron: SEO Beeldend kunstenaarsonderzoek 2003

Respons per stratum

De groepen beeldend kunstenaars die in 2000/'01 met succes een beroep hebben gedaan op één of twee instrumenten zijn elk verder onderverdeeld in vijf inkomensgroepen (stratum 1, subgroepen 1 en 2). De beide subgroepen kennen elk een gemiddeld responspercentage van 17 procent³⁷; de respons per inkomensgroep varieert tussen 12 en 21 procent. Bij de opzet van dit onderzoek is gekozen voor een sterkere oversampling van de twee hoogste inkomensgroepen; op basis van de respons (die relatief hoger is bij de hogere inkomens) zou in het vervolg eerder gekozen kunnen worden voor sterkere oversampling van de lagere inkomensgroepen.

Voor de groep van beeldend kunstenaars die in 2000/'01 met succes een beroep hebben gedaan op drie of meer instrumenten is de respons 5 procent (subgroep 3). Deze groep is dus moeilijk te bewegen tot deelname aan de enquête.

Voor strata 2 en 3 is de respons 24 respectievelijk 14 procent. Beide groepen bevatten als gevolg voldoende respondenten om uitspraken over te doen.

³⁷ Voor subgroep 1: $(25+29+21+35+36)/870$. Voor subgroep 2: $(19+13+16+19+16)/490$.

Representativiteit

Om de netto respons representatief te maken naar strata, subgroepen en inkomensgroepen dient in ieder geval de stratificatie voor deze groepen opgeheven te worden. Dit vindt plaats door het ingeven van een gewicht per groep (in totaal 13 groepen, zie variabele 'code' in Tabellen B2/1 tot en met B2/3), waarbij het gewicht laag is als het netto steekproefaantal hoog is t.o.v. het populatieaantal in die groep en vice versa.

Na opheffing van stratificatie naar de codegroepen wordt de volgende verdeling van de netto respons naar de factoren 'woont in een van de vier grote steden' (Tabel B2/4) respectievelijk 'leeftijd' (Tabel B2/5) gevonden. Ter vergelijking is ook steeds de verdeling voor de gehele onderzoekspopulatie gegeven³⁸.

Tabel B2/4 Verdeling naar factor 'woont in een van de vier grote steden'

code	stratum	subgroep	inkomensgroep	fractie 'woont in grote stad' in de:	
				netto steekproef	onderzoekspopulatie
1-5	1	1	1-5	53%	45%
6-10	1	2	1-5	43%	48%
11	1	3		75%	71%
12	2			56%	56%
13	3			48%	50%
totaal				50%	50%

Bron: SEO Beeldend kunstenaarsonderzoek 2003; IVA Tilburg

³⁸ In het IVA-bestand is niet voor alle beeldend kunstenaars de leeftijd bekend. IVA Tilburg geeft aan dat met name bij de opdrachten en de aankoopregelingen het geboortejaar nogal eens ontbreekt. In het achterhoofd dient dus steeds gehouden te worden dat verdeling naar leeftijd van de populatie mogelijk een selectieve groep van beeldend kunstenaars betreft.

Tabel B2/5 Verdeling netto respons naar factor 'leeftijd': rijpercentages per groep (percentages voor de onderzoekspopulatie tussen haakjes)

code	leeftijdsgroepen			
	< 31 jaar	31-40 jaar	41-50 jaar	> 50 jaar
1-5	8,1 (16,1)	26,4 (34,4)	31,1 (28,2)	34,5 (21,4)
6-11	7,4 (9,4)	24,0 (26,8)	36,9 (33,5)	31,6 (30,2)
12	16,5 (24,3)	22,9 (32,9)	41,8 (28,8)	18,8 (14,0)
13	0,8 (9,2)	22,3 (38,6)	38,0 (32,1)	38,8 (20,0)
totaa l	5,1 (12,9)	23,5 (36,2)	36,7 (31,0)	34,7 (19,9)

Bron: SEO Beeldend kunstenaarsonderzoek 2003; IVA Tilburg 2002

Uit Tabel B2/4 blijkt dat de verdeling van de netto respons naar de factor 'woonachtig in een van de vier grote steden' redelijk representatief is voor de gehele populatie. Voor zowel de netto respons als de populatie wordt gevonden dat de helft van de beeldend kunstenaars in een grote stad woont. De verdeling naar leeftijd (Tabel B2/5) van de netto respons is niet gelijk aan die van de populatie: de netto respons kent een ondervertegenwoordiging van de jongere, en een oververtegenwoordiging van de oudere beeldend kunstenaars³⁹.

Er zal derhalve niet alleen gewogen moeten worden om de stratificatie naar de codegroepen op te heffen, maar ook de verdeling naar leeftijd dient bij de weging betrokken te worden. De gewichten worden bepaald door de netto (ongewogen) aantallen in een bepaalde combinatie van codegroep en leeftijdsgroep, te delen door de desbetreffende aantallen in de populatie. Hierbij dient de kanttekening gemaakt te worden dat de leeftijd niet voor alle beeldend kunstenaars in de onderzoekspopulatie bekend is. Derhalve wordt verondersteld dat de beeldend kunstenaars waarvoor het geboortjaar ontbreekt, eenzelfde leeftijdsverdeling kennen als diegenen waarvoor die informatie wel voorhanden is⁴⁰.

In Tabel B2/6 worden wegingsfactoren naar leeftijd en codegroep gegeven. Ook de bijbehorende netto aantallen en populatie aantallen worden gegeven. Voor de populatie aantallen geldt dat de randtotalen van de codegroepen dusdanig zijn aangepast dat de randtotalen van de codegroepen de waardes aannemen van de totale onderzoekspopulatie (d.i. incl. beeldend kunstenaars waarvoor

³⁹ Overigens komt de verdeling naar leeftijd in de bruto steekproef, ondanks de *random* steekproeftrekking per stratum (zie kopje 'beschrijving bruto steekproef'), ook al niet overeen met de leeftijdsverdeling van de populatie.

⁴⁰ In de vorige jaren werd deze aanname impliciet ook gemaakt aangezien destijds werd geëist dat de bruto steekproef representatief diende te zijn voor de factoren 'leeftijd' en 'woont in een van de vier grote steden'. Een voor leeftijd representatieve bruto steekproef kan immers ook alleen worden samengesteld op basis van de beeldend kunstenaars waarvoor de leeftijd bekend is.

geen leeftijd bekend is). Er is in verband met celvulling⁴¹ gekozen voor een samenvoeging van de leeftijdscategorieën waarbij twee groepen ontstaan: de 'jongeren' (<31 jaar en 31-40 jaar), respectievelijk de 'ouderen' (41-50 jaar en > 50 jaar).

Tabel B2/6 Verdeling netto respons en (aangepaste) populatie aantallen, naar leeftijd en codegroepen

code	< 41 jaar			41 jaar en ouder		
	netto respons	onderzoeks populatie	weegfactor	netto respons	onderzoek spopulatie	weegfactor
1	5	176	35,2	20	298	14,9
2	4	161	40,3	25	360	14,4
3	6	177	29,5	15	330	22,0
4	21	277	13,2	14	109	7,8
5	23	237	10,3	13	169	13,0
6	5	30	6,0	14	93	6,7
7	4	36	9,1	9	95	10,5
8	1	21	20,7	15	115	7,7
9	4	43	10,7	15	74	5,0
10	10	62	6,2	6	62	10,3
11	2	48	23,9	2	36	18,1
12	67	692	10,3	103	517	5,0
13	28	2524	90,1	93	2746	29,5
totaal	180	4482		344	5005	

Bron: SEO Beeldend Kunstenaarsonderzoek 2003; IVA Tilburg, bewerking SEO

Groei van de onderzoekspopulatie

In Tabel B2/7 wordt de omvang van de onderzoekspopulatie (afgerond op 100-tallen) in de loop der jaren gegeven. De omvang van de populatie is, zoals hiervoor uitgelegd, bepalend voor 'het gewicht' dat elke deelnemende kunstenaar krijgt bij het ophogen van de verzamelde gegevens naar populatieniveau.

⁴¹ Bij de uitgebreide indeling naar leeftijd komen er in de netto respons combinaties van leeftijdsgroep en code voor, waarin geen beeldend kunstenaars zijn waargenomen.

Tabel B2/7 Omvang onderzoekspopulatie

jaar	omvang onderzoekspopulatie
1993	9.500
1994	10.500
1995	10.500
1996	11.500
1997	11.600
1998	11.500
2001 (huidig onderzoek)	9.487

Bron: IVA Tilburg

Uit Tabel B2/7 kan afgelezen worden dat de onderzoekspopulatie gedurende 1993-1997 van jaar op jaar groeide en in 1998 nagenoeg gelijk bleef. Voor 2001 wordt een daling naar het niveau van 1993 aangetroffen.

De huidige onderzoekspopulatie kent ten opzichte van de vorige zes rondes slechts één verandering: er is een selectie gemaakt van beeldend kunstenaars die 80 jaar of jonger zijn. Deze selectie kan de grote daling echter niet verklaren: inclusief beeldend kunstenaars ouder dan 80 jaar zou de onderzoekspopulatie een omvang hebben van 9.584 beeldend kunstenaars (bron: IVA Tilburg).

IVA Tilburg rapporteert een populatie van 11.572 kunstenaars inclusief vormgevers en inclusief personen ouder dan 80 jaar. Mogelijk zijn in de vorige rondes de vormgevers abusievelijk niet buiten de onderzoekspopulatie gehouden⁴².

De keuze voor de periode van de onderzoekspopulatie nader belicht

Het derde stratum onderscheidt de beeldend kunstenaars die in 2000-2001 niet actief zijn geweest in het instrumentencircuit beeldende kunstenbeleid, maar - net als in de vorige zes rondes - wel in de vijf voorgaande jaren. Hiermee wordt de onderzoekspopulatie gevormd door beeldend kunstenaars die in de periode 1995-2001 te maken hebben gehad met een (of meer) van de zeven rijksinstrumenten.

De gegevens van het IVA-bestand gaan terug tot en met 1990. De onderzoekspopulatie beperkt zich tot de periode vanaf 1995. Hiermee wordt de groep beeldend kunstenaars die niet in stratum 1, 2 of 3 valt, maar wel een beroep heeft gedaan op minstens één van de zeven instrumenten in 1990-1994⁴³ niet meegenomen in het onderzoek. Deze keuze heeft als voordeel dat de definiëring van de onderzoekspopulatie zoals toegepast in de vorige rondes wordt gecontinueerd (geen trendbreuk met voorgaande rondes); nadeel is dat hiermee niet alle beeldend kunstenaars die actief zijn geweest in het instrumentencircuit beeldende kunst wordt bereikt. Indien in vervolgonderzoek gekozen zou worden voor het meenemen van deze groep in de onderzoekspopulatie, dient rekening gehouden te worden met een afnemende respons als verder wordt teruggegaan in de tijd (Tabel B2/8). Deze afname (van 21% in 1999 naar 9% in 1995) zal samenhangen met veroudering van de IVA-adressen en, gezien het relatief hoge percentage ouderen in deze groep, een hogere uitval door overlijden.

⁴² IVA Tilburg geeft aan dit niet meer na te kunnen gaan.

⁴³ Het betreft een omvangrijke groep van in totaal 7.516 beeldend kunstenaars.

Tabel B2/8 Respons naar subsidiejaar van beeldend kunstenaars die in 1995 - 1999 voor het laatst een beroep deden op minstens één van de zeven instrumenten (stratum 3)⁴⁴

code	stratum	subsidiejaar	aantallen bruto steekproef	aantallen netto steekproef	respons %
13	3		856	121	14,1
		<i>waarvan voor het laatst een beroep op rijksinstrument(en) in:</i>			
		1995	161	14	8,7
		1996	166	18	10,8
		1997	154	22	14,3
		1998	190	29	15,3
		1999	185	38	20,5

Bron: SEO Beeldend kunstenaarsonderzoek 2003

⁴⁴ Indien beeldend kunstenaars in de periode 1995 – 1999 in meerdere jaren een beroep deden op de rijksinstrumenten, heeft IVA aan hen het meest recente subsidiejaar toegekend.

Bijlage 3 Definities

A. De totale omzet uit beeldende kunst wordt gevormd door:

- a) omzet uit opdrachten in Nederland ¹⁾;
- b) omzet uit de verkoop van vrije werken in Nederland ¹⁾;
- c) omzet uit verhuur, uitleen en gebruiksrecht in Nederland ¹⁾;
- d) subsidies en/of vergoedingen ²⁾;
- e) inkomsten uit opdrachten, verkoop, publicatierechten en verhuur in het buitenland ²⁾;
- f) inkomsten uit lesgeven en het geven van trainingen ²⁾;
- g) werk voor commissies en advisering ²⁾.

¹⁾ Het gaat om geld dat de beeldend kunstenaar netto “in zijn of haar handen krijgt”, dus ook exclusief opdrachten aan galeries of bemiddelaars, en exclusief BTW

²⁾ Het gaat om geld dat de beeldend kunstenaar netto “in zijn of haar handen krijgt”

B. De overige omzet uit aan beeldende kunst gerelateerde activiteiten wordt gevormd door:

- d) subsidies en/of vergoedingen ²⁾;
- e) inkomsten uit opdrachten, verkoop, publicatierechten en verhuur in het buitenland ²⁾;
- f) inkomsten uit lesgeven en het geven van trainingen ²⁾;
- g) werk voor commissies en advisering ²⁾.

²⁾ Het gaat om geld dat de beeldend kunstenaar netto “in zijn of haar handen krijgt”

C. De overige inkomsten die niet direct te maken hebben met het bk-schap worden gevormd door:

- h) bijstandsuitkering ²⁾;
- i) WIK-uitkering ²⁾;
- j) inkomsten uit ander werk ²⁾;
- k) overige uitkeringen, pensioen e.d. ²⁾;
- l) terugontvangen BTW ²⁾.

²⁾ Het gaat om geld dat de beeldend kunstenaar netto “in zijn of haar handen krijgt”

D. De totale beroepsuitgaven worden gevormd door:

- m) materiaalkosten ³⁾;
- n) huisvestingskosten (atelierhuur, energiekosten) ³⁾;
- o) kosten van activiteiten als expositie(s), verkoopkosten, reis- en verblijfkosten, deelname aan beurzen ³⁾;
- p) afschrijvingen op apparatuur voor de directe uitvoering van het werk als beeldend kunstenaar ³⁾ ⁴⁾;
- q) overige beroepskosten ³⁾;

³⁾ Prijzen inclusief BTW

⁴⁾ Afschrijvingen op apparatuur aangeschaft in de afgelopen vijf jaar, die momenteel nog in gebruik is. Levensduur wordt voor alle apparatuur op vijf jaar geschat

E. De totale omzet minus beroepsuitgaven word gevormd door:

De totale omzet uit beeldende kunst (A) minus de totale beroepsuitgaven (D).

F. De totale inkomsten minus de beroepsuitgaven worden gevormd door:

De totale omzet uit beeldende kunst (A) plus de overige inkomsten (C) minus de totale beroepsuitgaven (D)

Vragenlijst beeldend kunstenaars 2002

1. Wat is uw leeftijd? jaar
2. Bent u een 1 man 2 vrouw
3. Bent u 1 alleenwonend, met zorg voor kind(eren)
 2 alleenwonend, zonder zorg voor kind(eren)
 3 samenwonend of gehuwd, met zorg voor kind(eren)
 4 samenwonend of gehuwd, zonder zorg voor kind(eren)
-
4. a. Heeft u een opleiding aan een academie voor beeldende kunst gevolgd?
 1 ja, met diploma 2 ja, zonder diploma 3 nee
- b. Zo ja, hoe lang heeft u deze opleiding gevolgd jaar
- c. Aan welke academie?
te
- d. Bent u vervolgens 'doorgestroomd' naar één van de werkplaatsachtige instellingen?
 1 Rijksacademie van Beeldende Kunsten
 2 Jan van Eyck Academie
 3 de Ateliers
 4 nee
5. Welke diploma's in het voortgezet en hoger onderwijs heeft u behaald?
 1 Lbo-diploma 5 Mbo-diploma
 2 Mavo-diploma 6 Hbo (anders dan academie bk)
 3 Havo-diploma 7 universiteit
 4 Vwo-diploma 8 geen

6. Sinds wanneer werkt u als beeldend kunstenaar? Sinds (jaartal invullen)

In deze vragenlijst worden verschillende vragen gesteld over inkomsten en uitgaven die u had in 2001. Op 1 januari 2002 is de euro als betaalmiddel ingevoerd. Gaat u de gevraagde bedragen in guldens of in euro's invullen?

- Ik ga deze vragenlijst invullen in 1 guldens 2 euro's

7. Had u als beeldend kunstenaar in 2001 inkomsten uit de volgende bronnen?

a. inkomsten uit opdrachten	☐ 1 ja	☐ 2 nee
b. inkomsten uit verkoop van vrije werken	☐ 1 ja	☐ 2 nee
c. inkomsten door uitlenen of leasen	☐ 1 ja	☐ 2 nee

Indien u alle vragen met "nee" heeft beantwoord, kunt u verder gaan met vraag 9 (zie blz. 4)

8. Wat waren uw inkomsten in 2001 in Nederland uit:

a. opdrachten, b. verkopen en c. verhuren/uitlenen/gebruiksrecht?

NB: het gaat bij a., b. en c. steeds om geld dat u netto "in uw handen krijgt", dus ook exclusief afdrachten aan galleries of bemiddelaars, en exclusief BTW.

	<i>inkomsten</i>
a. OPDRACHTEN IN 2001 (in Nederland):	
- van ministeries (Rijk)	
- van provincies	
- van gemeenten	
- van stichtingen	
- van musea	
- van bedrijven	
- van particulieren	

Indien u in 2001 geen opdrachten heeft uitgevoerd (d.w.z. u had in 2001 geen inkomsten uit opdrachten), dan kunt u verder gaan met vraag 8b

a2. Wat is het totaal aantal opdrachten dat u in 2001 in Nederland heeft uitgevoerd voor de bovenstaande opdrachtgevers ?

totaal aantal opdrachten in 2001:

b. VERKOPEN IN 2001 (in Nederland):

	<i>inkomsten</i>
aan rijk, provincie of gemeente	
- via galleries of kunsthandel	

-
- **via art-consultancy, of andere bemiddelaars**
 - **via kunstuitlenen**
 - **via atelier (uit voorraad, dus zonder bemiddeling)**

vervolg b. VERKOPEN IN 2001 (in Nederland):	<i>inkomsten</i>
aan bedrijven	
- via galeries of kunsthandel
- via art-consultancy, of andere bemiddelaars
- via kunstuitlenen
- via atelier (uit voorraad, dus zonder bemiddeling)
aan particulieren	
- via galeries of kunsthandel
- via art-consultancy, of andere bemiddelaars
- via kunstuitlenen
- via atelier (uit voorraad, dus zonder bemiddeling)
aan stichtingen	
- via galeries of kunsthandel
- via art-consultancy, of andere bemiddelaars
- via kunstuitlenen
- via atelier (uit voorraad, dus zonder bemiddeling)
aan musea	
- via galeries of kunsthandel
- via art-consultancy, of andere bemiddelaars
- via atelier (uit voorraad, dus zonder bemiddeling)
overige verkopen rechtstreeks aan	
- uitleeninstellingen
- galerie, kunsthandel of art-consultancy

c. VERHUREN/UITLENEN/GEBRUIKSRECHT IN 2001 (in Nederland):	
- gebruiksrecht (bijv. publicatievergoeding)
- via uitleeninstellingen
- door u zelf georganiseerde uitleen/leasing

9. Hoe hoog waren uw overige totale inkomsten in 2001 (nog niet in eerdere vragen aan de orde gekomen)? *Het gaat om geld dat u netto "in uw handen krijgt".*

	<i>inkomsten</i>
a. subsidies en/of vergoedingen voor beeldend kunstenaars in 2001
b. totale inkomsten uit opdrachten, verkoop, publicatierechten en verhuur in 2001 in het buitenland
c. netto-inkomsten in 2001 in verband met het beeldend kunstenaarschap:	
• lesgeven en trainingen (netto jaarbedrag 2001)
• werk voor commissies, advisering (netto jaarbedrag 2001)
d. bijstandsuitkering (netto jaarbedrag 2001)
e. WIK-uitkering (netto jaarbedrag 2001)
f. overige netto-inkomsten in 2001 die niet direct te maken hebben met uw beeldend kunstenaarschap:	
• ander werk (netto jaarbedrag 2001)
• overige uitkeringen, pensioen e.d. (netto jaarbedrag 2001)
g. in 2001 terugontvangen BTW

Indien u in 2001 geen inkomsten uit verkoop en/of verhuur/uitleen/gebruiksrecht (vragen 8b en 8c) heeft, kunt u verder gaan met vraag 10

9h. Welk deel van de bij vragen 8b en 8c ingevulde inkomsten is afkomstig van werk dat u vervaardigde in 2001? En op hoeveel kunstwerken hebben deze inkomsten betrekking?

.....% van de in vraag 8b genoemde inkomsten uit **verkopen** heeft betrekking op in totaal werken die ik vervaardigde in 2001 zelf

.....% van de in vraag 8c genoemde inkomsten uit **verhuur, uitleen en/of gebruiksrecht** heeft betrekking op in totaal werken die ik vervaardigde in 2001 zelf

9i. Heeft u in 2001 ook werken gemaakt die u in dat jaar **niet** heeft kunnen verkopen of verhuren/uitleenen? Zo ja, om hoeveel werken gaat het en welke verkoopwaarde vertegenwoordigen deze werken voor u?

1 nee

2 ja, in 2001 vervaardigde ik werken die ik niet heb kunnen verkopen of verhuren/uitleenen in dat jaar. De verkoopwaarde van deze werken bedraagt (gaarne bedrag dat u zelf netto "in uw handen krijgt" invullen)

10. Wat was uw *belastbaar* inkomen in 2001 (gaarne jaarbedrag invullen)?
11. Wat was in 2001 het *netto* -inkomen uit arbeid of uit uitkeringen van de **partner** met wie u samenwoont (gaarne jaarbedrag 2001 invullen)?
 (indien niet van toepassing op u, graag verder gaan met vraag 12)

12. Heeft u in de periode 1997-2001 apparatuur gekocht voor de directe uitvoering van uw werk als beeldend kunstenaar? Zo nee, gaat u dan naar vraag 13. Zo ja, kunt u dan, alléén voor de apparatuur die u momenteel nog gebruikt, hieronder aangeven wat u ervoor betaald heeft en in welk jaar dat was? (**voorbeelden**: oven, drukpers, tekentafel, computer)

<i>omschrijving apparatuur</i>	<i>prijs (incl. BTW)</i>	<i>jaar van aankoop</i>
.....
.....
.....
.....

13. Kunt u voor onderstaande posten aangeven hoe hoog in 2001 uw uitgaven (incl. BTW) waren voorzover u ze maakte als beeldend kunstenaar (en dus niet privé)?

(NB: de in vraag 12 vermelde gekochte apparatuur is hier niet van toepassing. Ook opdrachten aan galeries of bemiddelaars dienen hier niet te worden vermeld. Het gaat hier om uitgaven zowel in Nederland als in het buitenland.)

	<i>uitgaven</i>
- materiaalkosten
- huisvestingskosten (atelierhuur, energiekosten)
- kosten van activiteiten als expositie(s), verkoopkosten, reis- en verblijfkosten, deelname aan beurzen
- overige beroepskosten

14. Indien u les geeft of trainingen verzorgt op het gebied van de beeldende kunst waar of aan wie doet u dat dan?

☐ 1 school voor basisonderwijs	☐ 5 club-/buurthuis
☐ 2 school voor voortgezet onderwijs	☐ 6 instelling voor volwasseneneducatie
☐ 3 HBO/Kunstacademie	☐ 7 amateur-vereniging
☐ 4 centrum voor kunstzinnige vorming	☐ 8 privé-leerlingen

15. Hoeveel uur per week besteedt u **gemiddeld** aan:
- a. het uitoefenen van het kunstenaarschap uur per week
- b. lesgeven, trainingen, commissie- en advieswerk (betaald) uur per week
- c. ander betaald werk buiten de kunst uur per week
16. Hoeveel procent van uw tijd (zoals opgegeven in vraag 15a en 15b) besteedt u **gemiddeld** aan inspanningen om opdrachten te verwerven en/of uw werk te verkopen of verhuren? %
17. Kunt u hieronder uw **meest** beoefende techniek aangeven?
☐ 1	schilderkunst/tekenen	☐ 4	grafische technieken
☐ 2	plastiek/beeldhouwen	☐ 5	nieuwe media
☐ 3	foto/film/video	☐ 6	overige technieken

Januari 1999 is de 'Wet Inkomensvoorziening Kunstenaars' (WIK) van kracht geworden. De WIK is een specifieke inkomensvoorziening voor alle kunstenaars. Kunstenaars kunnen gedurende een periode van 10 jaar maximaal vier jaar aanspraak maken op een uitkering, zonder de gebruikelijke verplichtingen zoals solliciteren of omscholen.

18. Heeft u in 2002 gebruik gemaakt van een WIK-uitkering?
- 1 nee, ik was niet op de hoogte van de regeling
- 2 nee, ik kom niet in aanmerking voor de WIK
- 3 nee, ik wil geen gebruik maken van de WIK
- 4 ja
19. Gaat u in 2003 (weer) gebruik maken van een WIK-uitkering?
- 1 nee
- 2 ja
- 3 weet (nog) niet

Kunt u voor de volgende beweringen aangeven of die naar uw mening juist of onjuist zijn?

20. Om voor de WIK-regeling in aanmerking te komen mag mijn inkomen niet hoger zijn dan de bijstandsnorm 1 juist 2 onjuist
21. De WIK-uitkering is even hoog als een bijstandsuitkering 1 juist 2 onjuist
22. Bij de beoordeling van het recht op WIK speelt de artistieke kwaliteit van mijn werk een rol 1 juist 2 onjuist

Per 14 mei 2001 is de Regeling Basissubsidies in werking getreden. Deze regeling bestaat uit basisstipendia en productiesubsidies. Beide zijn bedoeld om beeldend kunstenaars in staat te stellen hun beroepspraktijk op basisniveau te continueren. De Regeling Basissubsidies is in de plaats gekomen van de Regeling Basisstipendia. Voorts is per 1 augustus 2001 de Regeling Stimuleringsubsidies in werking getreden. Deze regeling omvat o.a. startstipendia, werkbeurzen, project- en investeringssubsidies. De Regeling Stimuleringsubsidies is in de plaats gekomen van de Regeling Individuele Subsidies.

23. Kunt u voor elk van de twee regelingen aangeven a) het aantal malen dat u een aanvraag heeft ingediend en b) het aantal malen dat de aanvraag is gehonoreerd? Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar de periode *vóór* 2001 en *in* 2001 zelf. De aanvragen die in 2002 zijn gedaan, dient u hier niet te vermelden.

a. Individuele Subsidies / Stimuleringsubsidies

- aantal malen aanvraag ingediend *vóór* 2001:
- aantal malen dat de *vóór* 2001 ingediende aanvragen zijn gehonoreerd:
- aanvraag ingediend in 2001? 1 ja 2 nee
- is de in 2001 ingediende aanvraag gehonoreerd? 1 ja 2 nee

b. Regeling Basisstipendia / Basissubsidies

- een of meer aanvragen ingediend *vóór* 2001? 1 ja 2 nee
- zijn er aanvragen van *vóór* 2001 gehonoreerd? 1 ja 2 nee
- een of meer aanvragen ingediend in 2001? 1 ja 2 nee
- zijn er in 2001 ingediende aanvragen gehonoreerd? 1 ja 2 nee

c. Was u reeds op de hoogte van de nieuwe subsidie 'productiesubsidie' (Regeling Basissubsidies)?

- 1 ja 2 nee

d. Denkt u in de toekomst een aanvraag te gaan doen voor een productiesubsidie?

- 1 nee
- 2 ja
- 3 weet (nog) niet

24. a. Heeft u momenteel een (volledige of aanvullende) bijstandsuitkering?

- 1 ja 2 nee

b. Hoeveel jaar van uw actieve beroeps carrière heeft u een bijstandsuitkering gehad?

..... jaar

24. c. Hoeveel jaar denkt u nodig te hebben, of heeft u nodig gehad, om vanaf de start van uw beroeps-carrière geheel zelfstandig* als beeldend kunstenaar in uw levensonderhoud te kunnen voorzien?
- 1 direct zelfstandig
 - 2 1 - 4 jaar
 - 3 5 - 10 jaar
 - 4 meer dan 10 jaar
 - 5 nooit

* Individuele subsidies, basisstipendium e.d. worden in dit geval gezien als zelfstandig verworven inkomen. Een (aanvullende) bijstands- of WIK-uitkering geldt niet als zelfstandig verworven inkomen.

Wij danken u hartelijk voor het invullen van de vragenlijst. Wij verzoeken u deze vóór 13 december 2002 aan ons terug te sturen in de bijgevoegde antwoordenvolp (een postzegel is niet nodig).

Hieronder zijn uw adresgegevens weergegeven zoals bij ons bekend. Mochten de gegevens niet (meer) juist zijn, wilt u deze dan in de daarvoor bestemde ruimte invullen ? Zou u uw bank- of gironummer willen vermelden zodat wij aan u de vergoeding voor deelname aan deze enquête (zie bijgevoegde brief) kunnen overmaken ? En uw telefoonnummer, mochten er nog onduidelijkheden aan onze kant zijn ?

telefoonnummer

uw rekeningnummer (bank / giro)*

* doorhalen wat niet van toepassing is

Alleen invullen als de bovenstaande gegevens niet (meer) juist zijn!

naam.....

adres.....

postcode woonplaats

Ruimte voor algemene opmerkingen

.....

.....

.....

.....

Relevante literatuur

Brouwer, E., P. Hopstaken en H. Meulenbeek (1994), 'De financiële positie van beeldend kunstenaars', Rijswijk

P. Hopstaken en H. Meulenbeek (1996), 'De financiële positie van beeldend kunstenaars II', Zoetermeer

Meulenbeek H., J.P. Hop en D. Webbink (1997), 'De financiële positie van beeldend kunstenaars 1993-1995', Zoetermeer

Brouwer, N en T. Poot (1999), 'De markt voor beeldende kunst en de financiële positie van beeldend kunstenaars 1997', Onderzoek in opdracht van het Ministerie van OCW, Directie kunsten, Stichting voor Economisch Onderzoek der Universiteit van Amsterdam, Amsterdam

Brouwer, N en H. Meulenbeek (2000), 'De markt voor beeldende kunst: de markt en de financiële positie van beeldend kunstenaars 1998', Onderzoek in opdracht van het Ministerie van OCW, Directie kunsten, Stichting voor Economisch Onderzoek der Universiteit van Amsterdam, Amsterdam

Brouwer, N. (2003), 'De bekendheid van de WIK onder beeldend kunstenaars', onderzoek in opdracht van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, SEO, Amsterdam

CBS (1998), 'Statistisch Jaarboek 1998', Voorburg/Heerlen

CBS (2003), 'Statistisch Jaarboek 2003', Voorburg/Heerlen